

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra rekreologie a cestovního ruchu

Legendy a pověsti a jejich využití v cestovním ruchu
(Předvýzkum pro možné využití v destinačním managementu ČR)
Bakalářská práce

Autor: Eva Plíšková
Studijní obor: Management cestovního ruchu

Vedoucí práce: Mgr. Michal Trousil, Ph.D.
Odborný konzultant: Ing. Veronika Židová, Ph.D.
Katedra rekreologie FIM UHK

Hradec Králové

Srpen 2021

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Brně dne 16.8.2021

Eva Plíšková

Poděkování:

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Michalu Trousilovi, Ph.D. za metodické vedení práce a cenné rady během studia i při výběru tématu bakalářské práce. A také děkuji Ing. Veronice Židové, Ph.D. za cenné rady a nemalou psychickou podporu, která byla při studiu během celosvětové pandemie nesmírně přínosná.

Anotace

Bakalářská práce se věnuje svébytnému jevu české lidové slovesnosti, a to pověstem a legendám. Snaží se objasnit, zda a jak se tyto staré epické útvary dají využívat v poměrně mladém a moderním průmyslu jakým je cestovní ruch. V této části se práce opírá o obsahovou analýzu vybraných textů. Empirické šetření se skládá z analýzy výsledků primárního dotazníkového šetření. Také obsahové analýzy vybraných webových stránek turistických destinací a návštěvě kulturních informačních center v rámci oblasti Brněnska. Kvantitativním šetřením i obsahovou analýzou byly nalezeny zřetelné rezervy a možnosti, na které by bylo možné navázat při dalším ostrém výzkumu či přímo v destinačním managementu daných lokalit.

Klíčová slova:

Pověst, legenda, městská legenda, nehmotné kulturní dědictví, cestovní ruch

Annotation

Title: Legends and stories and their use in tourism

The Bachelor thesis deals with stories and legends in tourism as a specific phenomenon of the Czech folk literature. By the use of text analysis it tries to find out if this old epic genre has possible uses in tourism. It shows the current conventional and unconventional use of intangible cultural heritage in tourism and culture. It tries to explain why the Czech stories, legends and marginally also Slavic mythology could be more used nowadays. It points out their possible use in the sustainable tourism within concept of socio-cultural sustainability. Empirical research consists of results of the questionnaire survey, analysis of selected websites of tourist destinations and visit of their tourist information centres within the Brno region. The questionnaire survey was a preliminary research across the Czech Republic but with the majority answers from the South Moravia Region. There were found limitations and possibilities which can be followed up in further research or management of destinations.

Keywords:

Storie, legend, urban legend, intangible cultural heritage, tourism

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Cíl práce a metodika zpracování	3
3	Teoretická východiska	4
3.1	Nehmotné kulturního dědictví.....	4
3.1.1	Lidová slovesnost	6
3.1.2	Pověst.....	7
3.1.3	Legenda	8
3.1.4	Současná městská pověst	9
3.2	Pověsti a legenda na poli kultury.....	10
3.2.1	Divadlo	11
3.2.2	Muzeum.....	11
3.2.3	Venkovní instalace	12
3.3	Možnosti a příklady využití pověsti a legendy v CR.....	12
3.3.1	Turistický průvodce.....	13
3.3.2	Průvodcovství	14
3.3.2	Turistická stezka	14
3.4	Úskalí využívání nehmotného kulturního dědictví v CR.....	15
3.5	Duchovní význam míst.....	16
3.5.1	Genius loci	16
3.6	Turistické informační centrum	17
4	Empirická část	19
4.1	Dotazníkové šetření	20
4.1.1	Sběr informací a průběh primárního výzkumu	21
4.1.2	Výsledky dotazníkového šetření.....	21
4.1.2.1	Sociodemografické charakteristiky výzkumného vzorku	22

4.1.2.2	Deskriptivní analýza vztahu respondentů k P/L	23
4.1.2.3	Sociodemografické rozdíly ve vztahu respondentů k P/L	26
4.2	Analýza webových stránek oblasti Brněnska.....	30
4.2.1	Charakteristika regionu	30
4.2.2	Významné pověsti na Brněnsku.....	31
4.2.3	Legendy a pověsti na webových stránkách informačních center	33
4.2.4	Zhodnocení výsledků	37
4.3	Terénní šetření v informačních centrech.....	38
4.3.1	Průběh šetření	39
4.3.2	Zhodnocení výsledků	41
5	Shrnutí výsledků.....	43
6	Závěry a doporučení	46
7	Seznam použité literatury.....	49
8	Přílohy	I

Seznam obrázků

Obr. 1 Mentální mapa pověstí a legend České republiky	13
Obr. 2 Model určujícího obrazu destinace (před uskutečněním cesty)	20
Obr. 3 Mapa turistické oblasti Brněnsko.	31

Seznam tabulek

Tabulka 1 Sociodemografické rozdíly.....	22
Tabulka 2 Základní výsledky	23
Tabulka 3 Odpovědi muži x ženy	26
Tabulka 4 Odpovědi věk.....	27
Tabulka 5 Odpovědi vzdělání.....	29
Tabulka 6 Seznam analyzovaných stránek.	38
Tabulka 7 Seznam navštívených míst.....	42

Seznam grafů

Graf 1 Oblíbené pověsti	24
Graf 2 Místo spojené s pověstí II.....	25
Graf 3 Motivace k cestě x věk	28
Graf 4 Inspirace k výběru destinace x věk.....	28

Seznam příloh

Příloha č. 1

Obr. 1 Dotazník.....	I

Příloha č. 2

Obr. 1 Pozvánka na výstavu – Dolní Kounice.....	III
Obr. 2 Slavkov, příběhy do kamene tesané - dětská hra.....	III
Obr. 3 Turistická stezka - Za pověstmi Dražanské vrchoviny.....	IV
Obr. 4 Hrací karta – Pokojské Elišky.	V

Příloha č. 3

Obr. 1 Město Nedvědice.....	VI
Obr. 2 Pověsti staré radnice - Brno	VIII
Obr. 3 Užijte si Kahan	IX
Obr. 4 Pověsti a příběhy z Vyškovska	XI

1 Úvod

Důvodem k návštěvě turistického místa může být pouze jedna zajímavost či specifická dominanta. K atraktivitě turistických destinací nicméně jistě přispívá, když se s historickou či kulturní památkou snoubí i zajímavá památka přírodní, kulinářská, folklórní či cokoliv co v širším pojetí místa dotváří jeho originalitu a ucelenost. Takováto místa mají i větší šanci, že v návštěvnících dokážou vyvolat tolik kýžený pocit genia-loci. Jedině ve chvíli, když člověk nad daným kouskem země přemýšlí v širším kontextu, může opravdově podlehnout jeho kouzlu a vychutnat si specifický zážitek. Je zajímavé se zamyslet, co by byl hrad Karlštejn bez naší znalosti divadelní hry o jedné středověké noci zde prožité? Co by byla hora Blaník bez legendy o rytířích v jejím nitru? Co by byla Praha bez pověsti o Golemovi? Co by bylo Brno bez příběhu Martina Středy? Co by byl Radhošť bez tohoto mytologického boha? Na tyto otázky jistě není v dnešní době jednoduché si odpovědět, protože všechny tyto osobnosti, bytosti, ale i k nim vážící se pověsti či legendy jsou nám již natolik známé, že si život bez nich ani neumíme představit.

„Einstein jednou řekl, že když někdo charakterizuje něco jako „červené“, „tvrdé“ nebo mluví o „zklamaném“, všichni zpravidla víme, co tím míní. Jakmile však vyslovíme slovo „prostor“, „jehož vztah k psychologickému vnímání je méně zřejmý, objeví se náhle ve výkladu značná nejistota“ (GREENE, 2006: s. 35)“.

Všechny druhy pověstí a legend jsou nedílnou součástí ústní lidové slovesnosti, tedy velmi specifickým projevem folklóru. Tyto žánry plnily v dobách před masmédií funkci nejen zábavnou, ale hlavně informativní, což již v dnešní digitální době není dost dobře pochopitelné. V důsledku toho mohou pověsti a legendy působit pouze jako anachronismus. Nicméně, anebo možná právě proto, aby se do dnešní uspěchané a přetechnizované doby vrátil nádech romantiky, může být žádoucí větší využívání pověstí v destinačním managementu či střízlivě v marketingové propagaci místa. Lidová slovesnost je součástí dědictví a také dotváří kulturní identitu národa i samotných jednotlivců. Proto je lidskou povinností o ni pečovat a udržovat ji na živu.

„Ještě docela nedávno, když na sebe lidé měli více času a tolik nespěchali, vyprávěly se hlavně na venkově stovky pověstí při draní peří, při dlouhém nočním vaření povidel nebo při černé hodině (RADVANOVÁ, 2001: s.9)“.

Zvláště v historii malé středoevropské země, jako je Česká republika, mají báje, pověsti a legendy velmi specifický význam už odedávna. Právě staré slovanské báje, ale i novodobější legendy či pověsti plnily velmi zásadní úlohu v dobách národního obrození. Velmi důležité byly v době, která je právem nazývána dobou temna, z důvodu přidružení k habsburské říši, kdy byla tvrdě potlačována česká (potažmo slovanská) identita, ale i jazyk a česká kultura.

„Proto jím na železném stole, abyste věděli, že rod můj bude železný u vlády. Železo však ve vážnosti mějte! Jím v čase pokoje role orejte, v čas zlý se jim proti nepříteli chraňte! Dokud Čechové budou míti takový stůl, nepřátele své přemohou. Když pak cizozemci ten stůl jim odejmou, Čechové pozbudou své svobody! (JIRÁSEK, 2019: s. 43)“.

V současném globalizovaném světě můžeme spatřit podobné problémy, se kterými se naši předkové vyrovnávali právě v předminulém století, česká kultura a jazyk již ale není potlačován násilně. Je spíše vytlačován kosmopolitním anglosaským způsobem života a to nejspíše převážně díky médiím, jako je televize, film, rádio ale zejména internet. Současná celosvětová pandemie Covidu-19, má pozitivní vliv na domácí cestovní ruch. Přitom je logické, že české, moravské a slezské kulturní i přírodní památky zažívají opětovný zájem a podněcují ke zkoumání krás české krajiny a patřičné hrdosti k odkazu našich předků. Využití mytologie, pověstí a legend, je již osvědčený způsob změny smýšlení národa. A proto se jeho využití v destinačním managementu cestovního ruchu i v současnosti více než nabízí. Význam české lidové slovesnosti zcela jistě netkví jen v pouhých zajímavých příbězích, ale jeho důležitost leží hlavně v možném stmelování a udržování vztahů obyvatel napříč generacemi, neboť sociální kulturní efekty rozvoje CR se v České republice již delší čas jeví jako jedny z klíčových, a bylo by jistě vhodné na ně brát větší zřetel.

2 Cíl práce a metodika zpracování

Cílem bakalářské práce je zhodnotit zájem účastníku cestovního ruchu o pověsti a legendy a analyzovat tak potenciál a přínosy využití legend a pověstí v cestovním ruchu. K tomu bude využita rešerše odborné literatury a dalších relevantních zdrojů i empirické šetření. Jako základní si tato práce klade následující výzkumné otázky:

- Jak se dají využít pověsti a legendy v destinačním managementu a marketingu?
- Jsou na vybraných webových stránkách turistických informačních center Brněnska použity k propagaci i legendy a pověsti?
- Mají současní návštěvníci (účastníci CR) zájem o informace týkající se legend a pověstí vázící se k daným místům?

Metodika bakalářské práce je v první části založena na studiu vybraných tištěných i elektronických zdrojů a druhá část je tvořena primárním kvantitativním dotazníkovým šetřením a obsahovou analýzou webových stránek a informací nasbíraných při návštěvě největších turistických center Brněnska.

3 Teoretická východiska

Každé místo na Zemi se dá vnímat a posléze uchopit mnoha různými způsoby. Každý, kdo se na určitém kousku země nachází, vnímá jeho atmosféru povětšinou velmi individuálně a v návaznosti na své vlastní životní zkušenosti a preference. Jak píše australský filozof MALPAS (1999: s. 1-19) místa jsou složitými celistvými strukturami se kterými se pojí lidské vnímání míst, neboť prožitky lidé běžně spíše spojují s místy, kde jej prožívali a ne naopak.

Tato kapitola se věnuje teoretickým informacím o nehmotném kulturním dědictví, převážně o pověstech, legendách, městských legendách a jejich využití v cestovním ruchu, ale i např. v kultuře a marketingu. Toto využití je ukázáno na vybraných konvenčních i méně obvyklých případech. Kapitola se dále zabývá způsoby, kterými lidé získávají informace o turisticky atraktivních místech a faktory, které ovlivňují jejich rozhodování v této oblasti. Zvláštní pozornost je přitom věnována médiím, zejména internetu.

3.1 Nehmotné kulturní dědictví

Kultura, jak píše BREŠOVÁ (2013: s. 14), je odvozena ze způsobu jakým vnímáme svět, je tedy prostředník pro to, co ve společnosti hodnotíme jako dobré a špatné, krásné a ošklivé, vkusné a nevkusné, pravdivé či lživé.

Kulturní dědictví je živým obrazem pokračujícího kulturního života lidské společnosti. Je jedinečným zdrojem informací o sofistikovanosti a bohatství národa a jako doklad minulosti předává hmotné a duchovní hodnoty budoucím generacím (BREŠOVÁ, 2013: s. 16). Jeho význam tedy tkví právě i v pocitu identity a kontinuity, který je předáván dalším generacím a s ní spojená úcta ke kulturní rozmanitosti a lidské tvořivosti (ZELENKA - PÁSKOVÁ, 2012: s. 376). Význam kulturního dědictví pro společnost se skládá z pěti faktorů se sestupnou důležitostí a to kulturního, identifikačního, integračního, reprezentačního a ekonomického (BENEŠ, 1997: s. 20-21).

V ČR se o hmotné i nehmotné kulturní dědictví stará NULK, tedy Národní ústav lidové kultury. Kulturní dědictví je neoddelitelnou součástí kultury a dělí se na materiální a nemateriální (NULK, 2020a). Ústav uvádí, že do kultury

nemateriální spadá všechno, co nemá hmotnou podobu, předává se z generace na generaci a může být proměnlivé v souvislosti na okolním prostředí. Mezi nemotné kulturní dědictví spadají nejrůznější lidové události, ceremonie, zvyky a tradice, které přetrvávají z minulosti a neměly by být zapomenuty (BREŠOVÁ, 2013: s. 36). PÁSKOVÁ (2009: s. 257) pod pojem nemotné kulturní dědictví ještě přidružuje kulturní diverzitu, jazyk a životní styl. Nehmotná část lidové kultury se souhrnně označuje slovem folklór (ZELENKA–PÁSKOVÁ, 2012: s. 165). Můžeme sem tedy zařadit „*myšlenky, rčení, přísloví, citáty, interpretační umění (hudba), společenské zvyklosti, tradice, zvyky, vědomosti, zkušenosti a dovednosti v tradičních řemeslech* (NULK: 2020a)“. Zdroj uvádí, že v roce 2003 na 32. zasedání Generální konference UNESCO byla přijata Úmluva o zachování nemateriálního kulturního dědictví a tato úmluva zahrnovala dva nové seznamy statků nemotné kultury a to Reprezentativní seznam nemateriálního kulturního dědictví lidstva a Seznam nemateriálního kulturního dědictví vyžadujícího naléhavě zachování. Právě Národní ústav lidové kultury byl „*jmenován centrálním pověřeným pracovištěm pro koordinaci a plnění úkolů souvisejících s Konceptí účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice* (NULK: 2020a)“. Jak zmiňuje SCHMELZOVÁ (2012: s. 14) zda je něco označeno za nemotnou či hmotnou kulturní památku rozhoduje Ministerstvo kultury a to na něčí návrh či ze svého vlastního popudu. Na seznam UNESCO se dostávají právě jen ty nejvýznamnější památky (ZELENKA - PÁSKOVÁ, 2012: s. 101).

Dle NULK (2016: s. 80) přistoupila Česká republika k Úmluvě o zachování nemateriálního kulturního dědictví v roce 2009. Do Reprezentativního seznamu nemateriálního kulturního dědictví lidstva UNESCO patří dle NULK (2020b) v ČR tyto památky (v závorce je rok jejich připsání):

- Slovácký verbuňk (2008)
- Masopustní obchůzky a masky na Hlinecku (2010)
- Sokolnictví – žijící lidské dědictví (2010)
- Jízdy králů na jihovýchodě České republiky (2011)
- Loutkářství na Slovensku a v Česku (2016)
- Modrotisk (2018)

- Ruční výroba ozdob z foukaných skleněných perlí pro vánoční stromek (2020).

Na seznamu světového dědictví výrazně převládají hmotné kulturní památky nad těmi nehmotnými. Dle UNESCO (2021a) je v současnosti na světový Seznam materiálního kulturního dědictví zapsáno 869 kulturních, 213 přírodních a 39 smíšených památek napříč 167 zeměmi světa. Naproti tomu na Seznam nemateriálního kulturního dědictví je v rámci 131 zemí zapsáno 584 památek (UNESCO, 2021b). Součástí nehmotného kulturního dědictví je kromě již zmiňovaných lidových událostí, ceremonií, zvyků, tradic a dalších projevů folkloru také lidová slovesnost či ústní lidová slovesnost.

3.1.1 Lidová slovesnost

Lidová slovesnost je součástí lidové kultury a je spjatá převážně s lidovým prostředím (LEDERBUCHOVÁ, 2002: s. 336). BENEŠ (1990: s. 7-11) uvádí, že v národní lidové kultuře se vyskytují útvary profesionální a neprofesionální, poslední zmíněné se dále dělí na amatérské a lidové. Autor dále vysvětluje, že se moderní folkloristika zabývá převážně pěti obecnými znaky folklóru, které se u různých druhů folklóru projevují více či méně intenzivně, a patří sem kolektivita, improvizovanost, variabilita, funkčnost a syntetičnost (umělost). Charakteristickým znakem lidové slovesnosti bylo ústní podání, což je patrné již ze samotných slov „říkat“ (říkadla, pořekadla, rčení) a „povídat“ (pověst, povídka) (MOTLOVÁ, 2016: s. 261). LEDERBUCHOVÁ (2002: s. 336) dodává, že dalším typickým znakem je anonymita tvůrce. Dle autorky sem patří pohádky, pověsti, historky, anekdoty, přísloví, pořekadla, pranostiky, říkadla, písně, ukolébavky, koledy, balady, lidové hry. MOTLOVÁ (2016: s. 261) vysvětluje, že i když se jedná o staré útvary, které měly v minulosti funkci zábavnou, výchovnou, informativní, nejde pouze o zaniklé formy, neboť mají své využití i v dnešní době.

Výrazné oblibě se folklóru a zejména legendám a pověstem dostalo např. v době romantismu (v ČR spadá toto období do doby národního obrození), kdy se jimi umělci přímo inspirovali ve svých dílech (BAUER, 2000: s. 67). Šlo převážně o přání romanopisců nalézt zřejmé svědectví o vyspělosti kultury a jazyka daného

národa (LEDERBUCHOVÁ, 2002: s. 286). Zřetelný příkladem je Smetanova Libuše a její využití při slavnostním znovuotevření vyhořelého pražského Národního divadla v roce 1883 (NÁRODNÍ DIVADLO BRNO, 2019), folklórní výstavba Luhačovic Dušanem Jurkovičem (LUHAČOVICE.CZ, 2020), či literární díla sběratelů ústní lidové slovesnosti jako byl Karla Jaromíra Erbena (BAUER, 2000: s. 73) či Božena Němcová (LEDERBUCHOVÁ, 2002: s. 336). V rámci romanistických děl dalších zemí je možné jmenovat německého hudební skladatele Richarda Wagnera a jeho opery, ve kterých náměty libret vychází z pověstí a mytologie (BAYER, 2021). V oblasti literatury je možné zmínit Johanna Wolfganga Goetha a jeho dílo Faust (MOCNÁ – PETERKA, 2004: s. 511).

3.1.2 Pověst

Stručnější definice pověstí zní, že se jedná o „*fantasticky zabarvené vyprávění folklórního původu mající reálnou motivaci* (MOCNÁ- PETERKA, 2004: s. 509)“. Autoři dále uvádí, že se původně jedná o prozaický žánr orální epiky, který je vázán k určitým reálným místům, předmětům či osobám. Typickým jevem pro všechny pověsti jsou neobvyklé jevy, které se dotýkají našeho světa, tedy ty, které nás fascinují a vyvolávají v nás otázky (LUFFER, 2014: s. 8). Luffer dále zmiňuje, že se může jednat např. o setkání s duchem v rámci kulturní památky, záhadu o vzniku zvláštního tvaru přírodní krajiny či nějaké tragické události, vážící se k určitému místu.

Pověsti je možné dělit různým způsobem, v České republice ovšem není toto dělení zcela sjednocené a značně se rozchází se zahraničním dělením, neboť pověsti jsou děleny do určité míry nejednoznačně na historické, místní a démonologické (LUFFER, 2014: s. 8). Poslední jmenovaná kategorie byla dříve nazývána pověrečné povídky a byla jakýmsi mezistupněm mezi pohádkou a pověstí (BENEŠ, 1990: s. 302). Právě pohádka má s pověstí určité společné body, jak uvádí Beneš, ale liší se tím, že v pověstech je svět reálný a imaginární výrazně odlišen, dobro nemusí zvítězit nad zlem a mívá prostší jazyk (MOCNÁ – PETERKA, 2004: s. 510). Hlavní rozdíl mezi pověstí a mýtem tkví v tom, že pověsti nebyly posvátné a nemají tak symbolický význam (MOCNÁ – PETERKA, 2004: s. 509). Mýtus, či báje patří

k nejstarším epickým žánrům a vyskytují se v nich převážně bozi a polobozi (LEDERBUCHOVÁ, 2002: s. 204).

Historické jsou pověsti o osudech kulturních míst a osob, místní jsou ty vážící se ke vzniku místa i jeho pojmenování a démonologické pověsti se váží k působení ominózních sil na určitém místě (LUFFER, 2014: s. 8). Pověst je možné dělit ještě poněkud detailněji na legendární, erbovní, lokální, etymologické či na národní a regionální (LEDERBUCHOVÁ, 2002: s. 250). Historické pověsti vážící se k válkám (husitské, tatarské, švédské) a také sem patří tzv. staré pověsti české, tedy pověst o Libuši či Dívčí válka atd. (MOCNÁ – PETERKA, 2004: s. 510). Podstatou těchto pověstí není zachovat objektivní fakta, ale spíše přizpůsobit dějiny lidovému myšlení (LUFFER, 2014: s. 9). K pověstem místních můžeme tedy zařadit pověst o vzniku Rakovníku či o Macoše, k příkladu pověsti démonologické, která se ovšem také váže k určitému místu, patří pověst o Golemovi či doktoru Faustovi.

Je třeba upozornit na mezinárodní charakter určitých pověstí, a to, že Robin Hood je vykreslován podobně jako mladší zbojnící Jánošík či Ondráš a Juráš, nebo že spící vojsko v jeskyni je skryto pod německou, lužickou, polskou i českou horou. Podobně i bílých paní je na evropských hradech a zámcích také vícero (BENEŠ, 1990: s. 299).

3.1.3 Legenda

BENEŠ (1990: s. 296) vysvětluje, že legendy nebo též pověsti legendární se od předchozí kategorie liší použitím náboženského námětu, jde tedy o vyprávění o zázracích či nadpřirozených činech katolických svatých, nebo také historických postav. Pověsti legendární se u nás z lidových pověstí vyřazují a to kvůli umělému původu a také z důvodu šíření prostřednictvím církve (LUFFER, 2014: s. 9). Autor dodává, že se dle jeho názoru nejedná o vyřazení zcela oprávněné, neboť do nich mohly proniknout „*prvky lidové religiozity a apokryfní motivy* (LUFFER, 2014: s. 9)“ a tím se pak dostaly z církve do folklóru. Autor také upozorňuje na časté spojení legend s určitým místem, takovým příkladem jsou nejčastěji poutní místa. Můžeme sem ale zařadit i legendu o sv. Václavovi a rytířích z hory Blaník či legendu o sv.

Prokopou a založení Sázavského kláštera. Legendy vznikaly primárně proto, aby oslavily památku příkladných křesťanů, kteří dali přednost božímu zákonu před pozemskými statky (MOCNÁ - PETERKA, 2004: s. 337). Měly různou literární podobu, bývaly psány veršem i prózou (LEDERBUCHOVÁ, 2002: s. 167). Výskyt křesťanských prvků není jen pouhé specifikum legend. O jednoznačném vlivu Bible na lidovou kulturu píše i NULK (2016: s. 246), který vysvětluje, že biblická inspirace v úslovích, příbězích a nejrůznějších výrobcích je pro lidovou kulturu více než patrná. Je tedy zřejmé, že legendy co by druh lidové kultury mohly vznikat i zcela přirozeně a nejrůznější biblické příběhy byly pouhou inspirací k jejich přirozenému vzniku. Duchovní kultura je systémem myšlenek a představ celé komunity či jednotlivce a její rekonstrukce je jednou z neobtížnějších disciplín z důvodu její mnoho vrstevnatosti (SOMMER, 2009: s. 13). Počátky křesťanské legendy bezprostředně souvisí s novozákonními evangelií o životě a umučení Ježíše Krista (MOCNÁ - PETERKA, 2004: s. 339). Typickým znakem je písemné pozadí legend, které mají na rozdíl od pověstí literární původ a to v podobě jak biblických textů, tak i středověkých kronik (MOTLOVÁ, 2016: s. 266). Legendy se obvykle skládají ze tří částí věnovaných životu hlavního hrdiny, nicméně obsažení všech není nutností (MOCNÁ - PETERKA, 2004: s. 338). Autoři uvádí, že se jedná o části věnující se hrdinovu narození, životu s následným umučením či smrtí a v závěru jeho posmrtným skutkům a zázrakům, jejich délka bývá proto velmi rozdílná od nejkratších, které obsahují jen několik vět po několikastránková vyprávění, která jsou řazena do větších souborů.

3.1.4 Současná městská pověst

Existence tohoto žánru nemá příliš dlouhou tradici a na rozdíl od klasických legend a pověstí je velmi mladým slovesným útvarem, který ještě není příliš zmapován. Nicméně po anekdotách, biografických vyprávěních a některých forem dětského folklóru patří tento žánr v současnosti k nejrozšířenějším typům ústní lidové slovesnosti (JANEČEK, 2007: s. 306). Současné městské pověsti, či městské legendy charakterizuje námětem čerpajícím z moderního světa (LUFFER, 2014: s. 9). Převážně se jedná o motivy, které patří do soudobého globálního životního stylu, jako jsou technologické vynálezy, či specifická moderní místa typu veřejné dopravy

či supermarketu (JANEČEK, 2007: s. 306-307). Autor uvádí, že je jejich děj většinou konkrétně zasazen geograficky i časově a bývají spojeny s osobou údajného aktéra, která má obvykle určitou vazbu na vypravěče. Dále autor poukazuje na snahu přesvědčit posluchače o pravdivosti příběhu, což je ale z důvodu přílišné vypointovanosti či bizarnosti příběhu těžké. Typickým rysem je mnohdy i jejich mezinárodní povaha, neboť „většina z nich koluje po celém světě. Proto je jen obtížné nalézt vyprávění typická pro určitou zemi. Přesto i v éře globalizace nalezneme místně specifické městské legendy. Nejsou ale produktem nějakých zvláštních národních povah, jak se domnívali první sběratelé lidových vyprávění jako bratři Grimmové. Impulzem pro jejich vznik bývá specifický genius loci určitých míst, nebo daleko spíše duch doby (Zeitgeist) určitého historického období (JANEČEK, 2012). V rámci České republiky se do této kategorie řadí Černá sanitka či Pérák.

3.2 Pověst a legenda na poli kultury

Kultura je s turismem spjatá již po staletí neboť cesty za poznáním a vzděláváním jiných kultur, tradic a zvyků byly součástí obchodních, náboženských či diplomatických cest již dávno v minulosti (TITTELBACHOVÁ (2011: s. 139). V dnešní době se motivace k cestování příliš nezměnily, jen se cestování za kulturou stalo samostatnou disciplínou turismu. Spadá do něj cestování z důvodu návštěvy kulturně-historických památek a kulturních zařízení, ale právě také poznávání kultury jiných zemí (TITTELBACHOVÁ, 2011: s. 140). Kultura je sice pouze jedním z faktorů ovlivňujících atraktivitu místa, ale jedná se o faktor značně obsáhlý, který je v rámci cestovního ruchu jedním z těch nejrychleji se rozvíjejících, neboť do popředí se v současnosti dostávají hlavně festivaly a společenské akce (GOELDNER – RITCHIE, 2014: s. 241). Mezi kulturní atraktivity turistických míst spadají i kulturní akce jakožto festivaly či koncerty tak i kulturní zařízení jako jsou, divadla, galerie a muzea. Kulturní trh výrazně ovlivňuje sezónnost, lze ho členit na několik částí, kdy faktory segmentace mohou být: vzdělání, životní styl, věk, psychologické potřeby, rodinný stav, frekvence návštěv, sociálně-ekonomické postavení, zkušenosti, pohlaví, místo bydliště, etnický původ. (SVOBODA, ŠKARABELOVÁ, 2020: s. 202-203).

3.2.1 Divadlo

V rámci výzkumu návštěvníků českých divadel bylo získáno 1279 odpovědí, ze kterých vyplývá, že návštěvníci českých divadel jsou v poměru 68% ženy a že 58% dotázaných vystudovalo vysokou školu, přičemž druhá největší skupina byli lidé se středoškolským vzděláním (CHYTKOVÁ, ČERNÁ, KARLÍČEK, 2012: s. 95).

Do repertoáru českých divadel jsou již tradičně zařazována operní díla předních českých autorů. K nejvýznamnějším skladatelům, kteří využívali námětů legend a pověstí patří již zmíněný romantistický skladatel Bedřich Smetana. Každoročně se tak v rámci nejrůznějších festivalů klasické hudby mohou diváci a posluchači setkat s příběhy inspirovanými českou lidovou slovesností, jako jsou např. opery Libuše, Dalibor, Čertova stěna či Tajemství (MOJŽÍŠOVÁ, 2016). Pověsti a legendy se ovšem dostávají do divadel i v rámci činoher a muzikálů. Na náměty brněnských pověstí byl napsán a nastudován muzikál Brněnské kolo. MĚSTSKÉ DIVADLO BRNO (2017) inzeruje, že tento muzikál zařadilo divadlo do repertoáru v roce 2017 a že v roce 2019 měl svou denieru. Ve stejném městě se hrála i inscenaci s názvem Brněnské pověsti (NÁRODNÍ DIVADLO BRNO, 2020). Divadelní představení sepsaná na náměty pověstí, ale nejsou výjimkou i v jiných městech. Plzeňské DIVADLO DIALOG (2020) informuje o představení s názvem Strašidelné pověsti z Plzeňského kraje II. Jiráskovy Staré pověsti české jsou rovněž velmi častým námět divadelních inscenací a to převážně pro děti. Zájezdní DIVADLO NAVĚTVI (2016) zmiňuje dětské představení Pověsti staré a české. Nezřídka se zpracování tohoto tématu věnují i nejrůznější ochotnické divadelní spolky.

3.2.2 Muzeum

Na turisticky více frekventovaných místech vznikají speciálně zaměřená muzea, která se přímo věnují pověstem daného regionu ve snaze přiblížení tohoto tématu ve svých expozicích. Na území Prahy je možné nalézt Muzeum pražských pověstí a strašidel, jež je určeno všem věkovým kategoriím a které se pomocí interaktivních výstav snaží přenést návštěvníky do světa legend (MUZEUM PRAŽSKÝCH POVĚSTÍ A STRAŠIDEL, 2020). Velmi podobně zaměřené muzeum se tak nachází i v Kutné

Hoře, které nabízí prostorovou a z části i interaktivní expozici ve které představuje výběr významných pověstí regionu (MUZEUMKUTNOHORSKÝCH POVĚSTÍ, DUCHŮ A STRAŠIDEL, 2020).

3.2.3 Venkovní instalace

MČ BRNO-STŘED (2020) informuje, že v Brně proběhl v roce 2020 již 4. ročník projektu Brněnských legend – BrrrNo představováno zde bylo devět nových legend, které byly vytvořeny žáky základních škol v literární soutěži Zbrusu nové pověsti brněnské. Městská část dále uvádí, že se výtvarného zpracování ujala umělecká skupina Heartsof Creation a v rámci výstavy jsou všechny nové, ale i předcházející legendy z minulých ročníků Urban legends zobrazeny na panelech a vystaveny v centru města.

3.3 Možnosti a příklady využití pověsti a legendy v CR

Mezi marketingové nástroje udržitelného rozvoje CR patří mimo jiné propagace území vhodných pro náležitý rozvoj cestovního ruchu, demarketing (přetížených území) a vytváření „udržitelné“ programové nabídky aktivit (ZELENKA, 2007: s. 186). Využití legend a pověstí má v tomto směru marketingový potenciál i v oblastech, kde není mnoho jiných atraktivit, což je snaha dokázat na obr. 1 na němž je zobrazena mapa České republiky v souvislosti s typickými pověstmi a legendami vztahujícími se k určitým místům, či regionu. Před vznikem mentální mapy bylo nejdříve nutné nastudovat legendy a pověsti v rámci celé České republiky a bylo nezbytné vybrat ty, které se hodí vizuálnímu ztvárnění a zároveň patří k těm známějším.

Obr. 1 Mentální mapa pověstí a legend České republiky.

Zdroj: vlastní zpracování

Mezinárodně známé příběhy jsou využívány k propagaci řady lokalit po celém světě. Mezi ty evropské patří trasa z německého Hanau až k severnímu moři, jedná se o Cestu pohádek Bratří Grimmů vedoucí přes více než 60 měst, která je výrazně propojená i s celou místní infrastrukturou (DEUTSCHE MÄRCHENSTRAßE, 2021). V britském Nottinghamshire je každoročně pořádán festival Robina Hooda i s rekonstrukcí této pověsti (LYNGDOH, 2020: s. 4).

3.3.1 Turistický průvodce

Existuje již řada klasických knižních průvodců, které se věnují místům spojeným s pověstmi či legendami a dalším magickým místům s příběhem, které mapují větší či menší území. Na klasické knižní publikace navázala i elektronická podoba takových to průvodců. Tvůrce projektu JAKL (2021) informuje, že jakožto jeho dobrovolnický projekt vznikla v roce 2020 mobilní aplikace s názvem Pověsti a legendy a v roce 2021 na ně navázaly i webové stránky. Tento projekt mapuje pověsti a legendy v rámci nejen celého území České republiky, ale okrajově i nejbližších sousedů a jeho „cílem je vytvořit komplexní a bohatý zdroj tohoto literárního bohatství a obohatit procházky v přírodě o zajímavosti navázané na

nejrůznější místa v krajině (JAKL, 2021).“ Autor dále vysvětluje, že sami uživatelé doplňují na mapu upozornění na zajímavá místa a to v podobě textů, ke kterým je možné přidat i audio nahrávku či i vlastními ilustraci.

3.3.2 Průvodcovství

V rámci návštěvy státního hradu a zámku v Českém Krumlově v červenci 2020 bylo vyslechnuto originální a duchaplné využití Pověsti o rukavičkách bílé paní Perchty. „*Perchta se zjevuje vždy před výjimečnými událostmi a pokud budou šťastné, tak přichází s bílými rukavicemi, horší to, ale je když si přízrak navleče rukavice černé, pokud narazíte na takto oděnou paní tak raději utíkejte co nejdříve pryč, hrad totiž čeká katastrofa* (ZPRÁVY GLOBE24, 2018).“

Průvodkyně do obdobného textu vložila informaci, o tom, že pokud se Perchta zjeví v rukavicích modrých, znamená to brzkou kontrolu dotací z EU.

3.3.3 Turistická stezka

V přírodních lokalitách bývají hojně využívány nejrůznější informační tabule či sochy jako součásti turistických stezek, které návštěvníky seznamují s pověstmi vázícími se k dané lokalitě. Jako příklad je možné zmínit následující stezky.

Projekt městských lesů vznikl v roce 2016, jeho snahou je inspirovat návštěvníky k prohlídce celého lesa, neboť 36 stanovišť inspirovaných místními pověstmi je umístěno i do méně navštěvovaných koutů lesa (MĚSTSKÉ LESY HRADEC KRÁLOVÉ, 2017).

Pověsti a pohádky od Svitavy, od Svratky je projekt, který byl spolufinancován Evropskou unií (REGION BOSKOVICKO, 2016). Dále zdroje uvádí, že ke stezce a zábavné hře byly vytvořeny nejrůznější propagační materiály i speciální upomínkové předměty.

V Krušných horách na Plešivci se nachází stezka s dřevěnými sochami, které jsou rozmístěny po celém lese a jsou na nich vyobrazeny nadpřirozené bytosti z místních pověstí (KRUŠNOHORCI, 2020).

3.4 Úskalí využívání nehmotného kulturního dědictví v CR

Komercializace je termín, který se v dnešním globalizovaném světě zmiňuje stále častěji, neboť profit je často důležitější než jiné aspekty. Obecně pojem komercializace, jako učinit něco předmětem obchodu, často při ní dochází k utlumení ostatních hledisek a to například těch kulturních, estetických, duchovních, pietních, výchovných, vzdělávacích, či etických (PÁSKOVÁ, 2009: s. 255). O komercializaci jako zdroji cestovního ruchu pak autorka hovoří jako o zařazení primárních zdrojů CR do nabídky produktů CR, kdy však z pravidla nedochází k ekonomizaci zdrojů CR, ale pouze vznikají externality jeho rozvoje. Tradice jako souhrn myšlenkových, duchovních, uměleckých i praktických vědomostí, dovedností a postojů předávaných z pokolení na pokolení, čímž dochází k jejich udržování a prohlubování (PÁSKOVÁ, 2009: s. 270). Autorka dále uvádí, že se jedná částečně o duchovní i kulturní dílo, které je podstatnou složkou náboženství, kultury i výchovy, nemá autora, a i když není prosazováno žádnou mocí ani autoritou, je stále živé. S výše uvedeným posléze souvisí i postupný neblahý vliv na samotnou autenticitu lidových zvyků. Ztráta autenticity (původnosti, reálnosti, pravdivosti) je jeden z dopadů masového CR a komercializace (PÁSKOVÁ, 2009: s. 233). Mezi nejzávažnější turistifikační dopady se řadí i komodifikace náboženských obřadů, lidových obyčejů a slavností, které jsou ve zvyšujícím rozsahu vědomě inscenované pro CR a ze kterých se stává komodita (ZÁVODNÁ, 2015: s. 27). Tento jev se v České republice týká primárně procesu skanzenizace lidových tradic a stereotypizace kulturních projevů. Je tedy jasné, že je velmi nutná rozumná regulace CR, aby bylo těmto dopadům předcházeno (PÁSKOVÁ, 2009: s. 233). I když legendy a pověsti patří mezi nehmotné kulturní dědictví jejich komercializace a komodifikace na rozdíl od jiných folklórních projevů není příliš pravděpodobná, nicméně jsou známy případy, kdy má využívání fiktivních či upravených příběhů k propagaci míst neblahý dopad, jako kontroverzně je například brána propagace Rumunské Transylvánie, která ke své propagaci výrazně využívá postavu hraběte Drákuly, bývá nejen v odporné literatuře pro své neadekvátní využívání velmi kritizována, z důvodu ohrožování kulturní identity země (LIGHT, 2007: s. 748). Nicméně

LYNGDOH (2020: s.4) vyzdvihuje tento příklad jako propojení atraktivit celého regionu a vnímá ho jako ten ukázkový.

3.5 Duchovní význam míst a genius loci

Snad všude na světě se dají nalézt místa, která nejsou ceněna pouze pro svou materiální hodnotu, ale spíše pro svůj duchovní rozměr, který dotváří jejich svébytnou identitu. K takovým lokalitám se jistě řadí místa spojená s historickými událostmi, osobnostmi, duchovním dějinami, příběhy zaznamenanými v kronikách či lineárních a uměleckých dílech (KUPKA, 2009: s. 46).

„Ačkoli tato místa bývají doprovázena hodnotami hmotnými, památkovými, přírodními či estetickými, podstata jejich cennosti a významu tkví hlouběji než v těchto hmotných artefaktech, neboť jsou neocenitelná pro uchování jejich historické paměti a neopakovatelnosti (KUPKA, 2009: s. 46).“

3.5.1 Genius loci

Často se stává, že na místech s duchovním nábojem je možné pocítit genius loci. Tento pojem genius loci ve spojitosti s nejrůznějšími místy je v posledních letech zmiňován poměrně často, nejedná se ale o žádný moderní termín. Jak uvádí NORBERG-SCHULZ (2010: s. 18) v překladu pojem „duch místa“ pochází již z doby starých Římanů, kteří žili v přesvědčení, že nejen lidé, ale i místa mají svého ducha a snažili se proto s okolní krajinou žít v co neharmoničtější souladu. Tento pojem je do určité míry totožný s výrazem „krajinný ráz“, který je ovšem o něco lépe uchopitelný (CÍLEK, 2007: s. 10). Jedná se tedy o velmi těžko vyjádřitelné nadsmyslové působení místa na člověka. Specifické fluidum, které z určitých míst vychází je závislé na nejrůznějších faktorech, kdy jedním z nejdůležitějších je samotný pozorovatel. Tento konkrétní nehmatatelný prožitek je *„psychologicky obtížně definovatelný je vytvořený řadou momentů: přírodní lokalitou, kulturním ztvárněním, atmosférickými podmínkami, roční dobou, ale i aktuálním psychickým a fyzickým vyjádřením člověka (VENCLOVÁ a kol., 2015: s. 22)“*. Ovšem existují místa, která jsou pro svou až magickou sílu takto hodnocena většinou návštěvníků dnes a třeba již po staletí. Jedná o místa dech beroucích přírodních krás, místa tajemná až

mystická či propojená s bohatou historií. Právě k takovým to místům se velmi často váží nerůznější příběhy, jejich znalost může ještě umocňovat pocit z jejich návštěvy. NORBERG-SCHULZ (2010: s. 18) uvádí, že s ním skrytě souvisí i tvorba řady umělců, kteří se touto atmosférou nechali inspirovat ve své tvorbě. Neznamená to ale, že taková místa návštěvník vnímá jen příjemně a pozitivně, můžou v něm totiž vyvolávat i opačné emoce. Proto působení určitého místa může v případě pozitivního dojmu vést k opakované návštěvě, ale v opačném případě zase naopak od návratu odradit (ZELENKA – PÁSKOVÁ, 2012: s. 176). Duchovní prožitky, které by se daly očekávat z návštěvy spirituálně nabitých míst, mohou být i motivací k aktivní účasti na cestovním ruchu.

3.6 Turistické informační centrum

Jedním z typických marketingových nástrojů, které působí v rámci podpory propagace turistických lokalit, jsou Turistická informační centra.

Turistická informační centra jsou v České republice již nedílnou součástí větších měst i turisticky zajímavých lokalit. JAKUBÍKOVÁ (2012: s. 33) o nich hovoří jako o účelových zařízeních, která poskytují informace a případně i služby v rámci všech oblastí souvisejících s cestovním ruchem a to nejen pro návštěvníky, ale i pro místní rezidenty, podnikatelské a nepodnikatelské subjekty či orgánům veřejné zprávy. ASOCIACE TIC ČESKÉ REPUBLIKY (2013) doplňuje, že poskytované informace jsou hrazeny z veřejných zdrojů a proto jsou zdarma, zatím co služby jsou financovány z tržeb. Dle zdroje mají TIC významný podíl na propagaci měst, regionu i státu s ekonomickým přínosem, zařízení mají snahu o co nejdélejší setrvání návštěvníku v dané lokalitě či dokonce kvalitou svých služeb a vlídným přístupem personálu motivovat návštěvníky k návratu. Neboť jak uvádí JAKUBÍKOVÁ (2012: s. 33) úkolem TIC je i shromažďovat informace a vytvářet ucelené databáze cestovního ruchu spolu s informacemi o kulturních a sportovních akcích, turistické infrastruktury daného místa i jeho nejbližšího okolí, aby návštěvníkům mohly být podány co nejkomplexnější informace. K dalším úkolům TIC patří dle zdroje i prezentace destinací ČR na veletrzích a dalších odborných akcích. Využívání legend a pověstí v TIC a informovanost jejich školeného personálu v rámci regionu

Brněnska je popsáno v empirické části práce. V druhé části práce je i analýza jejich webových stránek.

4 Empirická část

Empirická část se věnuje zkoumání postojů obyvatel České republiky k pověstem, legendám a cestovnímu ruchu a také mapování zdrojů, které občané nejčastěji používají k vyhledávání informací o turistických místech. Práce zároveň zkoumá, zda nejběžnější platformy pro vyhledávání těchto informací dostatečně reagují na potenciál pověstí a legend v posílení CR. Zabývá se proto i mapováním pověstí a legend v rámci území Brněnska a jejich využitím v turistických informačních centrech.

Samotný výzkum tedy zahrnuje anonymní dotazníkové šetření mezi občany České republiky. Protože nejvíce respondentů bylo z Jihomoravského kraje, bylo dále rozhodnuto, že se tato část práce bude detailněji věnovat právě oblasti Brněnska, která spadá do Jihomoravského kraje. Práce dále zahrnuje navazující šetření, které probíhalo jak na webových stránkách různých institucí spjatých s cestovním ruchem, tak jejich samotnou návštěvou a hovorem s pracovníky.

Základní výzkumné otázky

Na první výzkumnou otázku, a to, jak se dají využít pověsti a legendy v destinačním managementu a marketingu, bylo již odpovězeno v první části práce. Na další dvě výzkumné otázky se snažila najít odpověď tato druhá část práce. Jedná se o následující otázky:

Metoda výzkumu: dotazníkové šetření

- Jsou pověsti a legendy vázící se ke konkrétním místům atraktivní i pro občany České republiky v dnešní době?
- Mají pověsti a legendy potenciál pro posílení CR i v lokálních českých podmínkách?
- Na jaké platformě čerpají občané ČR nejčastěji informace o turisticky zajímavých místech?

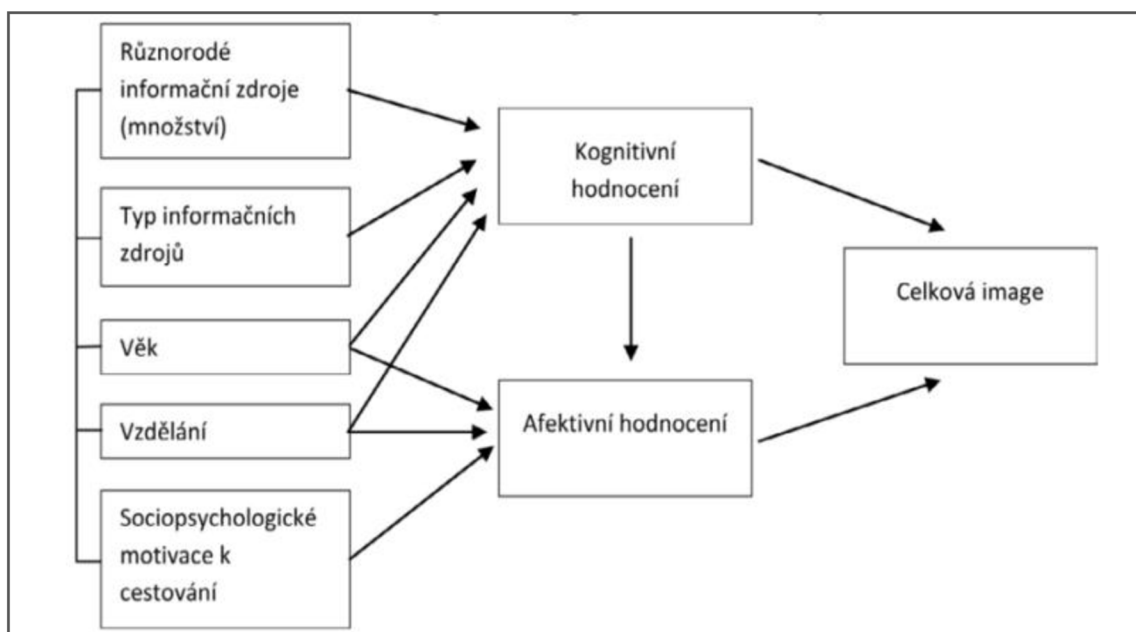
Metoda výzkumu: analýza webových stránek

- Reflektují tyto vybrané platformy potenciál pověstí a legend v ČR? (T.j., jsou na vybraných webových stránkách turistických informačních center Brněnska použity k propagaci i legendy a pověsti?)

4.1 Dotazníkové šetření

Praktická část je opřena o kvantitativní výzkum, ve kterém byl využit předem připravený dotazník, na jehož výsledek navázalo další šetření.

Tvorba dotazníku vycházela z modelu určujícího obraz destinace, které je zachycen na obr. 2 níže. V dotazníkovém šetření byla projevena snaha o co největší věcnost a jednoduchost zadání se spíše nižším počtem otázek, aby jeho přílišná délka neodradila případné respondenty od jeho vyplnění.

Obr. 2 Model určujícího obrazu destinace (před uskutečněním cesty).

Zdroj: ŠAUER, VYSTOUPIL, HOLEŠINSKÁ, (2015) upraveno dle BALOGLU, MCCLEARY (1999)

Tvorba většiny otázek, byla konstruována se snahou o co nejlepší pochopení ze strany dotazovaných, spíše než používání odborné terminologie (CR). Vysvětlení pojmů co nejvíce srozumitelným lidským názvoslovím, bylo vyhodnoceno jako nejvhodnější cesta pro dosažení co nejpřesnějších výsledků pro segmentaci dotazovaných.

4.1.1 Sběr informací a průběh primárního výzkumu

Cílem šetření bylo zjistit, zda má dnešní společnost napříč generacemi zájem o tento starý slovesný útvar a zda je tedy vhodné ho využívat v marketingu CR.

Dotazníkové šetření probíhalo v termínu od 25.12.2020 do 25.01.2021. Výzkum probíhal jak online elektronickou formou (prostřednictvím online dotazníku Google Forms), tak i v papírové podobě, protože hraniční věk dotazovaných nebyl stanoven, bylo možné předpokládat, že šíření v nejstarší věkové skupině bude papírovou formou mnohem efektivnější. Starší generace není totiž povětšinou natolik zběhlá v používání internetu, či k němu dokonce nemá přístup. Na druhou stranu nebyla distribuce pouhé papírové formy dotazníku v době koronaviru a lockdownu prakticky ani proveditelná a to z důvodu fyzické vzdálenosti osob a sní spojené snahy o co největší ohleduplnost ke zdraví všech zúčastněných. U mladších osob se zároveň předpokládá větší návratnost elektronických formulářů, z důvodu většího využívání internetu.

Sběr respondentů probíhal metodou sněhové koule (tzv. Snowball Sampling), která využívá sociálních vazeb mezi členy populace. Odkaz na online dotazník byl šířen prostřednictvím sociální sítě facebook a e-maily. Dále byli osloveni někteří blogerů píšící o cestování a Český klub turistů. Informace o výzkumu byly rovněž zveřejněny či uveřejněny v rámci inzerátů na stránce pro cestovatele „hedvábná stezka“ (www.hedvabnastezka.cz). Přímé e-mailové oslovení blogerů a organizace Českého klubu turistů bylo poměrně přínosné, ale uveřejněný odkaz na portálu pro cestovatele „Hedvábná Stezka“ již poněkud méně. Známým limitem použitého způsobu sběru je to, že neumožňuje získat reprezentativní data, ta by však za daných podmínek a vzhledem k rozsahu práce nebyla dosažitelná. Takto získané výsledky ovšem nelze zobecnit na celou populaci.

4.1.2 Výsledky dotazníkového šetření

Základní soubor tohoto výzkumu zahrnoval muže i ženy různého věku. Do dotazníkového šetření se zapojilo 226 respondentů, z toho 209 odpovědělo přes internetový dotazník a 17 osob odpovědělo přes papírový dotazník.

4.1.2.1. Sociodemografické charakteristiky výzkumného vzorku

Tabulka 1 uvádí základní sociodemografické charakteristiky vzorku. Většinu (70,8 %) respondentů tvořily ženy a respondenti do 45 let (67,7 %). Z celého vzorku mělo 47,6 % respondentů vyšší odborné nebo vysokoškolské vzdělání.

Tabulka 1 Sociodemografické rozdíly.

		n	%
Pohlaví	Žena	160	70,8
	Muž	66	29,2
Věkové kategorie	15-25 let	38	16,8
	26-35 let	66	29,2
	36-45 let	49	21,7
	46-55 let	31	13,7
	56-65 let	22	9,7
	66-75 let	11	4,9
	76 a více let	9	4,0
Vzdělání ^a	Základní	26	11,6
	Střední odborné bez maturity	12	5,3
	Úplné středoškolské vzdělání s maturitou	80	35,6
	Vyšší odborné	9	4,0
	Vysokoškolské	98	43,6
Celkem		226	100

Zdroj: Vlastní šetření

Chybějící hodnoty ^a= 1

Výrazně nejvíce (69%) dotazovaných žilo v Jihomoravském kraji, což odráží strukturu sociálních vazeb autorky.

4.1.2.2. Deskriptivní analýza vztahu respondentů k pověstem a legendám

V následné části výzkumu byla provedena deskriptivní analýza otázek zabývajících se vztahem českých respondentů k pověstem a legendám a jejich možné atraktivitě v souvislosti s CR. Z důvodu nižšího množství respondentů, které mohlo komplikovat statistické analýzy a pro větší přehlednost byly některé kategorické proměnné spojeny, jak ukazuje tabulka 2.

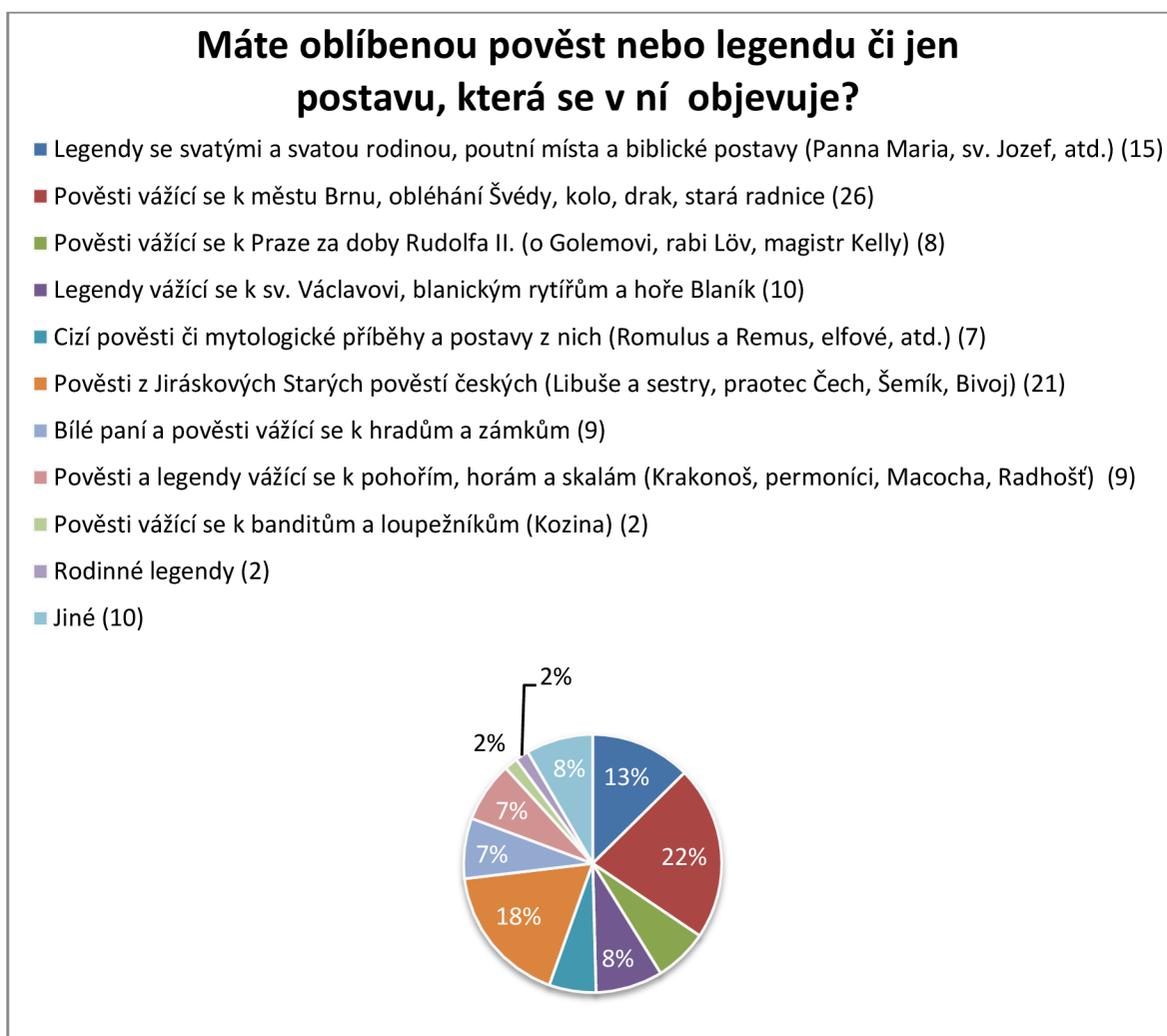
Tabulka 2 Základní výsledky.

			n	%
1	Posloucháte nebo čtete rád/a staré vyprávění vážící se k určitým místům, lidem či jevům z minulosti jako jsou P/L či báje?	Ano/Spíše ano	175	77,4
		Spíše Ne/Ne	51	22,6
2	Napadá Vás nějaké místo v ČR se kterým máte silně spojenou nějakou P/L?	Ano	166	73,5
		Ne	60	26,5
3	Znáte nějakou novodobou městskou P/L z tohoto nebo 2.pol. minulého století? ^a	Ne/Ano, ale nevzpomenu si	186	83,0
		Ano (uvedena konkrétní)	38	17,0
4	Jak důležitou součástí české kultury jsou dle Vás P/L? (popř. i slovanská mytologie)	Velmi důležitou/Důležitou	36	15,9
		Méně důležitou/Nedůležitou	190	84,1
5	Máte oblíbenou P/L či jen postavu, která se v ní objevuje? ^b	Ano	116	51,6
		Ne	109	48,4
6	Cestujete rád/a ve svém volném čase?	Ano/Spíše ano	14	6,2
		Spíše Ne/Ne	212	93,8
7	Jako turista nejčastěji cestuji	Po České republice	136	60,2
		Do zemí v rámci Evropy	73	32,3
		Do zemí mimo Evropu	17	7,5
8	Oceňuji, když se během cestování dozvím něco nového? (Např. historické, folklórní či geografické souvislosti).	Ano/Spíše ano	10	4,4
		Spíše Ne/Ne	216	95,6
9	Již jste v minulosti navštívil/a určité místo hlavně z důvodu zajímavé pověsti či legendy, která se k němu váže?	Ne	127	56,2
		Ano/Ne, ale chystám se	99	43,8
	Celkem		226	100

Zdroj: Vlastní šetření

P/L = pověsti a legendy
Chybějící hodnoty ^{a=} 1, ^{b=} 2

Bylo zjištěno, že více než $\frac{3}{4}$ respondentů poslouchá nebo čte rádo pověsti a legendy a podobné množství si dovedlo také vybavit legendu spjatou s nějakým konkrétním místem (viz. graf 1). Povětšinou se však jednalo o legendy a pověsti staré, novodobou legendu si dokázalo konkrétně vybavit jen 17 % dotázaných. Ze starých pověstí převládaly ty, které se váží k městu Brnu, důvodem je pravděpodobně geografické zastoupení respondentů. V odpovědích se často objevovaly i Jiráskovy Pověsti české. Z novodobých byly nejvíce zastoupeny pověsti, které se váží k nějakému předmětu či osobě. Výrazná většina (přes 84 % respondentů) považovala pověsti a legendy za důležitou součást české kultury, ačkoliv jen mírně nadpoloviční většina preferovala nějakou konkrétní pověst či legendu.

Graf 1 Oblíbené pověsti.

Zdroj: Vlastní šetření

Téměř 44 % účastníků bylo dokonce ochotno kvůli zajímavé pověsti či legendě navštívit nějaké místo nebo se k tomu alespoň chystalo, přičemž největší zájem byl projeven o ty související s přírodní památkou, viz. graf 2.

Graf 2 Místo spojené s pověstí II.

Zdroj: Vlastní šetření

Drtivá většina respondentů (téměř 96 %) navíc oceňovala, když se při cestování něco nového dozví, což může zahrnovat i oblast pověstí a legend. To se také ukázalo u otázky, za jakého turistu se respondenti považují, protože nejvíce (56,6 %) jich volilo odpověď "Kulturního/kulturní", kterého zajímají hrady, zámky, festivaly, divadla, historická centra města atd.

U otázky odkud respondenti nejčastěji čerpají inspiraci pro cestování, bylo možné zaškrtnout více odpovědí. Dle výsledků více než $\frac{3}{4}$ dotázaných čerpalo inspiraci z internetu a sociálních sítí a až druhá nejčastější odpověď byla z doporučení od přátel a známých. Možnost z jiného zdroje zaškrtnulo 24 dotázaných a pouze jeden dotázaný uvedl Turistické a informační centrum.

4.1.2.3 Sociodemografické rozdíly ve vztahu respondentů k P/L

Tabulka 3 shrnuje základní rozdíly pozorované mezi muži a ženami ve vztahu k pověstem a legendám.

Tabulka 3 Odpovědi muži x ženy.

		Ženy		Muži	
		n	%	n	%
1	Má rád/a P/L	127	79,4	48	72,7
2	Vybaví si Vám místo spojené s P/L	117	73,1	49	74,2
3	Znáte konkrétní novodobou městskou P/L z tohoto nebo 2.pol. min. st.	30	18,9	8	12,3
4	Považujete P/L za důležitou součást české kultury	140	87,5	50	75,8
5	Má oblíbenou P/L nebo nějakou postavu z nich	85	53,5	31	47,0
6	Ve volném čase rád/a cestuje	152	95,0	60	90,9
8	Oceňuje, když se během cestování dozvím něco nového	153	95,6	63	95,5
9	Již navštívil/a (anebo se k tomu chystá) určité místo hlavně z důvodu P/L, která se k němu váže	70	43,8	29	43,9
10	Inspirace k cestování				
	Internet	119	74,4	53	80,3
	Knižní Průvodce	35	21,9	13	19,7
	TV	42	26,3	16	24,2
	Přátelé/Rodina	117	73,1	43	65,2
	Škola	12	7,5	3	4,5
	Tisk	20	12,5	8	12,1
	Celkem	160	100	66	100

Zdroj: Vlastní šetření

P/L = pověsti a legendy

Při porovnání oblíbenosti a znalostí pověstí a legend mezi pohlavími nebyly ve většině případů nalezeny příliš velké rozdíly. Jedinou výjimkou bylo, že oproti mužům považují ženy pověsti a legendy za podstatnou součást české kultury o něco častěji (rozdíl činil 11,7 %). Stejně tak nebyl významný rozdíl v jednotlivých způsobech získávání inspirace k cestování. Obě pohlaví shodně preferují internet a doporučení přátel či rodiny.

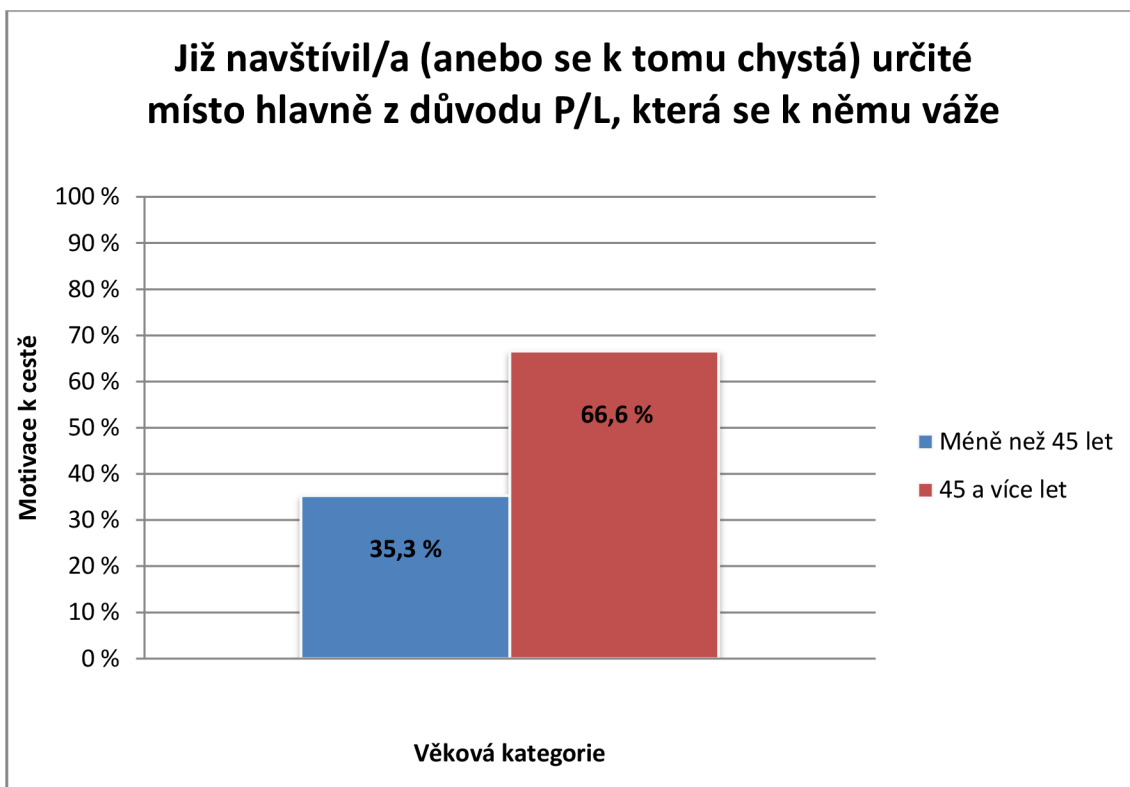
Tabulka 4 Odpovědi věk.

		Méně než 45		45 a více	
		n	%	n	%
1	Má rád/a P/L	111	72,5	64	87,7
2	Vybaví si místo spojené s P/L	109	71,2	57	78,1
3	Zná konkrétní novodobou městskou P/L z tohoto nebo 2.pol. min. st.	27	17,6	11	15,5
4	P/L považuje za důležitou součást české kultury	123	80,4	67	91,8
5	Má oblíbenou P/L nebo nějakou postavu z nich	72	47,1	44	61,1
6	Ve volném čase rád/a cestuje	146	95,4	66	90,4
8	Oceňuje, když se během cestování dozvím něco nového	146	95,4	70	95,9
9	Již navštívil/a (anebo se k tomu chystá) určité místo hlavně z důvodu P/L, která se k němu váže	54	35,3	45	61,6
10	Inspirace k cestování				
	Internet	127	83,0	45	61,6
	Knižní Průvodce	27	17,6	21	28,8
	TV	38	24,8	20	27,4
	Přátelé/Rodina	108	70,6	52	71,2
	Škola	11	7,2	4	5,5
	Tisk	15	9,8	13	17,8
	Celkem	153	100	73	100

Zdroj: Vlastní šetření

P/L = pověsti a legendy

V tabulce 4 je možné vidět, že při porovnání respondentů do 45 let s respondenty staršími 45 let bylo nalezeno několik významných rozdílů. Starší respondenti častěji považují pověsti a legendy za významnou součást české kultury a mají svou oblíbenou pověst či legendu. Zájem o místní pověsti a legendy byl/je pro tyto respondenty také výrazně častější motivací k návštěvě nějakého turistického místa než pro mladší věkové kategorie, jak je patrné z grafu 2.

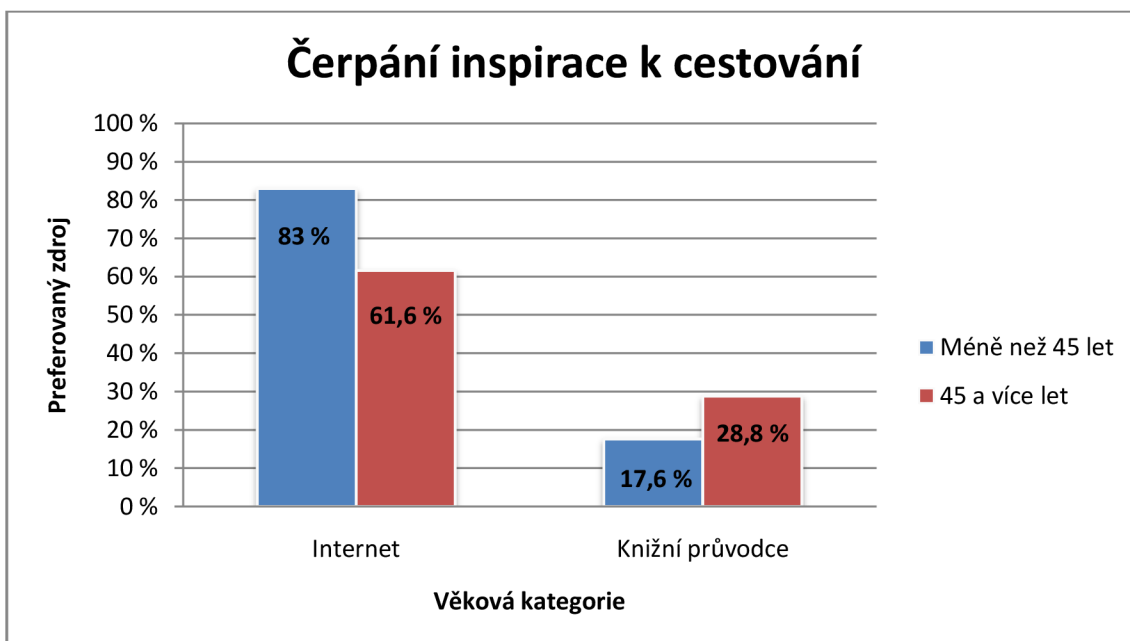

Graf 3 Motivace k cestě x věk

P/L = pověsti a legendy

Zdroj: Vlastní šetření

Výrazný rozdíl byl zaznamenán také v případě získávání inspirace k cestování, kde mladší respondenti mnohem častěji volili internet, jak je možné vidět v grafu 3.

Graf 4 Inspirace k výběru destinace x věk.

Zdroj: Vlastní šetření

Při porovnání skupin na základě vzdělání se rozdíly ukázaly zejména v konkrétních otázkách. Respondenti s vyšší odbornou školou nebo vysokoškolským vzděláním si mnohem častěji dokázali vybavit konkrétní místo spojené s P/L a znali i nějakou konkrétní novoměstskou legendu. Častěji než lidé s nižším vzděláním také vyhledávali informace na internetu, viz. tabulka 5.

Tabulka 5 Odpovědi vzdělání.

		ZŠ/SŠ		VOŠ/VŠ	
		n	%	n	%
1	Má rád/a P/L	92	78,0	82	76,6
2	Vybaví si místo spojené s P/L	80	67,8	85	79,4
3	Zná konkrétní novodobou městskou P/L z tohoto nebo 2.pol. min. st.	14	12,0	24	22,6
4	P/L považuje za důležitou součást české kultury	95	80,5	94	87,9
5	Má oblíbenou P/L nebo nějakou postavu z nich	58	49,2	58	54,2
6	Ve volném čase rád/a cestuje	109	92,4	102	95,3
7	Oceňuje, když se během cestování dozvím něco nového	111	94,1	104	97,2
8	Již navštívil/a (anebo se k tomu chystá) určité místo hlavně z důvodu P/L, která se k němu váže	49	41,5	49	45,8
9	Inspirace k cestování				
	Internet	83	70,3	89	83,2
	Knižní Průvodce	23	19,5	25	23,4
	TV	29	24,6	29	27,1
	Přátelé/Rodina	81	68,6	78	72,9
	Škola	10	8,5	5	4,7
	Tisk	14	11,9	13	12,1
	Celkem	118	100	107	100

Zdroj: Vlastní šetření

P/L = pověsti a legendy

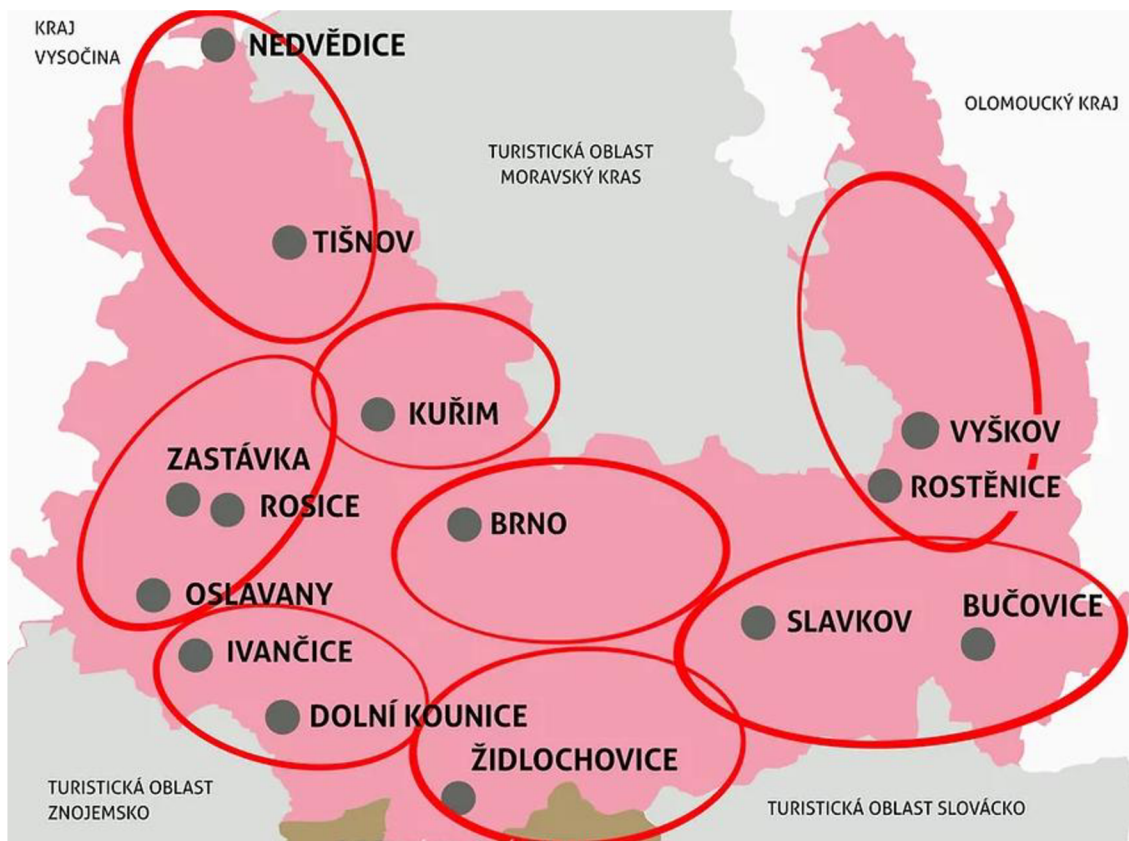
4.2 Analýza webových stránek oblasti Brněnska

Cílem obsahové analýzy bylo zjistit, zda a v jaké míře a podobě jsou pověsti a legendy využívány na oficiálních turistických webech v rámci vybrané lokality Brněnska.

Do geografické oblasti Brněnska spadá dle CCRJM (2021a) 20 poboček turistických a informačních center z toho 5 se jich vyskytuje na území města Brna a mají totožné webové stránky. Město Slavkov u Brna má na CCRJM (2021a) uvedeny dvě webové adresy. Z tohoto důvodu bylo do obsahové analýzy zapojeno 16 webových stránek, které byly analyzovány v době od 5.4.2021 do 7.4.2021 s aktualizací 17.4.2021.

4.2.1 Charakteristika regionu

Vymezení turistické oblasti Brněnska není jednoduché, neboť se nejedná o oficiální geografické označení daného území, nýbrž území, které bylo vytvořeno uměle. Nicméně dle BRŇENSKO (2021) i webu CCRJM (2021a) se tento pojem již využívá v destinačním managementu. Jak je patrné na obr. 3, jedná se o oblast Brna a jeho okolí bez území Moravského krasu, které je samostatnou turistickou oblastí (CCRJM, 2021b). Z obrázku je zřejmé, že se jedná o okresy Brno, Brno-venkov a Vyškov s malými odchylkami na hranicích tohoto uměle vytvořeného regionu.

Obr. 3 Mapa turistické oblasti Brněnsko.

Zdroj: BRŇENSKO (2021)

4.2.2 Významné pověsti na Brněnsku

Pro určení nejvýznamnějších pověstí a legend na Brněnsku bylo nutné nejprve vyhledat literaturu, která se váže právě k pověstem a legendám v regionu. V Moravské zemské knihovně v Brně bylo nakonec vybráno 6 publikací, u nichž bylo dbáno, aby nebyly starší 10 let od vydání. U řady dalších publikací bylo obtížné rozlišit, zda se jedná opravdu o pověsti a legendy a ne pouze o pohádky či povídky. Neboť bylo zjištěno, že řada autorů nerozlišuje žánr pověstí právě od povídek či pohádek. Nejkratší publikace měla 168 stran a nejdelší měla 1006 stran.

Jedná se o tyto publikace:

JURÁNEK, Roman. Brněnské strašidelnosti: tajemná místa města Brna. Brno: Vakát, 2011. s. 217. ISBN 978-80-87317-10-5.

JURMAN, Hynek. Pernštejnský tis: [pověsti ze Zubří země]. 5., dopl. a přeprac. vyd. Štěpánov n. Svr. [nad Svratkou: Hynek Jurman], 2012. s. 168. Zubří země. ISBN 978-80-260-1787-5.

PROCHÁZKA Alois. Pověsti, paměti a příhody z Bučovska, Slavkovska a Vyškovska. [Brno]: GARN, 2016. s. 290.

STEJSKAL, Martin. Labyrintem míst klatých: přízračnou krajinou českých zemí. Praha: Eminent, 2011. s. 1006. ISBN 978-80-7281-415-2

ŠRÁMKOVÁ, Marta. Pod brněnskými věžemi: známé i neznámé pověsti. 3., rozš. vyd. V Brně: Doplněk, 2014. s. 187. ISBN 978-80-7239-312-1.

TRCHOVÁ, Martina. Brněnské legendy. Praha: Filip Tomáš - Akropolis, 2017. s. 101 Czech step by step. ISBN 978-80-7470-157-3.

Na základě této prostudované literatury nebylo možné určit nejvýznamnější pověsti a legendy regionu, neboť jejich názvy se v jednotlivých publikacích liší, jejich velké množství a může se jednat o ty samé. Z tohoto důvodu nebylo v silách autorky takto podrobnou analýzu provést. Z šesti publikací se tři věnují převážně pouze pověstem města Brna, což poukazuje na fakt, že k tomuto městu se jich váže nejvíce. Dále bylo zjištěno, že pravděpodobně nebyla vydána, žádná publikace, která se věnuje přímo pověstem a legendám Brněnska. Z tohoto důvodu byl nakonec vybrán pouze jeden zdroj a to Labyrintem míst klatých: přízračnou krajinou českých zemí. Tato publikace byla vybrána z důvodu, že obsahuje pověsti k celé České republice a tedy i celému regionu Brněnska a poskytuje tak nejkomplexnější informace.

Dle provedeného šetření jsou pověsti uvedené v publikaci jiné než ty, které se běžně využívají v rámci turistického ruchu regionu. Nicméně toto zjištění jen dokazuje, že k daným místům se váže velké množství pověstí, což může být při jejich využívání spíše přínosné. Dále je možné, že pracovníci v cestovním ruchu regionu se nezajímají a nechtou tento druh literatury a vycházejí z jiných pramenů.

4.2.3 Legendy a pověsti na webových stránkách informačních center

Webové stránky lokálních institucí TIC běžně obsahují základní údaje pro turisty jako jsou místní dominanty, turistické cíle, informace o chystaných akcích, adresu a otevírací dobu kamenných provozoven. Webové stránky všech institucí nejsou nijak sjednocené, každé mají svou vlastní specifickou obsahovou i grafickou podobu.

TIC Brno

Na stránkách Turistického informačního centra města Brno se nachází sedm zmínek o pověstech a legendách v tomto městě, jedná se o pět prohlídkových tras a dvě stručné informace. TIC Brno (2020b) nabízí ve své základní nabídce prohlídek s průvodcem hned dva okruhy vážící se i k pověstem tohoto města. Dle zdroje se jedná o dvě 2 hod. komentované prohlídky, první po hlavních památkách města nazvaná Poprvé v Brně s těmi nejznámějšími pověstmi a druhá Brněnské pověsti a zajímavosti taktéž v centru města, která je zaměřená právě na legendy a pověsti. Webové stránky TIC Brno (2020d) dále informují o možnosti 1,5 hod. komentované prohlídky pro děti s názvem Školní procházka centrem města s pověstmi, která je určena pro děti I. i II. stupeň ZŠ. V rámci speciálních prohlídek vážících se k Mezinárodnímu dni průvodců 17.04.2021 jsou v programu TIC Brno (2021a) i dva okruhy, které běžně nenabízí. Jak zdroj uvádí, jedná se o prohlídku s názvem Po stopách barona Trencka, jak již z názvu vyplývá, prohlídka se věnuje mnoha pověstmi a legendami opředené postavě známého plukovníka, další prohlídkový okruh s názvem Brněnské morytáty je zase zaměřen na místa zločinů z minulosti v souvislosti s pověstmi a postavami z nich. Tento program byl, ale z důvodu nařízení vlády a opatřením kvůli koronaviru zrušen TIC Brno (2021b). Dále je na stránkách TIC Brno (2020a, 2020c) stručná zmínka o legendách a pověstech vážících se ke Staré radnici a Labyrintu pod Zelným trhem.

TIC Židovské obce Brno

Za to na webu Turistického a informačního centra Židovské obce Brno nejsou legendy a pověsti prakticky zmíněny vůbec. Pouze na stránce věnované židovským svátkům se můžeme dočíst o jejich souvislostech s biblickými příběhy, které ale do klasické kategorie legend nespádají (TIC ŽIDOVSKÉ OBCE BRNO, 2020).

KIC Bučovice

Na internetových stránkách Informačního a kulturního střediska Bučovice nebyla nalezena jediná zmínka o pověstech a legendách.

IC Dolní Kounice

O něco více se těmito náměty věnuje Turistické informační centrum DOLNÍ KOUNICE (2018) neboť toto město dokonce vydalo svou vlastní publikaci, kterou je možné si na stránkách stáhnout a která je sestavená z žákovských prací sesbíraných v rámci Literární soutěže „O mladého redaktora dolnokounického zpravodaje s názvem Nové báje a mýty Dolních Kounic. Ovšem tento název může být poněkud zavádějící, neboť se spíše jedná o pověsti a novodobé legendy. Dle (DOLNÍ KOUNICE, 2021) se každoročně koná i Zimní prohlídka města Dolní Kounice s průvodcem, který se ve výkladu věnuje nejen historii a zajímavostem města, ale i legendám které se k němu váží (2021 zrušeno z důvodu pandemie). Další zmínku o pověstech je možné najít u informací týkajících se místního kulturního lákadla, zříceniny kláštera Rosa coeli (DOLNÍ KOUNICE, 2017). Ke stejné památce se váže i již proběhlá výstava Legenda o Rosa coeli, kterou v jeho prostorách pořádala SOU Tradičních řemesel a VOŠ Brno (viz. příloha 2, obr. 1) (DOLNÍ KOUNICE, 2018).

KIC Ivančice

Na webových stránkách Kulturního a informačního centra Ivančice jsou zmínky pouze dvě a to v textu u pamětihodností. Jednou ze zmínek na webu KIC IVANČICE (2020, 2021) je krátký text pověsti o Ivančické dominantě a to vyhlídkové věži a také informace, že dle pověsti položil základní kámen ke kostelu Nanebevzetí Panny Marie sám sv. Václav.

KIC Rosice

Na stránkách Kulturní informační centrum Rosice nebyla nalezena ani jedna zmínka o pověstech či legendách.

Volný čas a turistika Slavkov u Brna

Do analýzy byly vybrány hned dva weby vážící se k městu Slavkov u Brna, neboť se jedná z vícera důvodů o jeden z hlavních turistických lákadel geograficky spadajících do tzv. Brněnska. Na stránkách Volný čas a turistika ve Slavkově u Brna byla nalezena jen jedna zmínka vzdáleně odpovídající zadání a tentýž odkaz byl posléze nalezen i na stránkách Informačního centra Zámku Slavkov – Austerlitz.

TIC Slavkov u Brna

Na stránkách MĚSTO SLAVKOV U BRNA (2021a, 2021b) byla hned na dvou místech nalezena zmínka o dětské hře vážící se ke Slavkovskému zámku- Příběhy do kamene tesané. Dle zdroje se jedná o dětskou hru vážící se k antickému Řecku, jimž se inspiroval i benátský mistr Giovanni Giuliani, který za života hraběte Kounice vytvořil na zámku barokní sochy antických božstev. Nicméně odkaz na stažení hrací karty z těchto stránek je nefunkční a hlásí chybu. Tuto hru (viz Příloha č. 2, obr. 2) patřící přímo ke slavkovské dominantě, je možné si stáhnout na stránkách ZÁMEK SLAVKOV - AUSTERLITZ (2021a). Dále byly na stránkách ZÁMEK SLAVKOV - AUSTERLITZ (2021b, 2021c) nalezeny zmínky o pověsti vážící se ke starému názvu města či legendě z doby Napoleonských válek.

KIS Oslavany

V rámci analýzy obsahu stránek Kulturního informačního střediska Oslavany, tedy OSLAVANY (2020) zmínku v Oslavanském městském zpravodaji OKNO o pořádání noční hry pro rodiny s dětmi Tma v Permoniu, aneb pověsti ožívají (dne 18. 07. 2020).

TIC Luleč - Drahanská vrchovina

Na stránkách zdroje TIC Luleč - Drahanská vrchovina DRAHANSKA (2019a) je poskytnuta informace jak dle pověsti vznikl název přírodního koupaliště „U Libuše“. Na webu je také možno najít informaci o turistické stezce s názvem Za pověstmi Drahanské vrchoviny, která se nachází v okolí obce Studnice a je dlouhá cca 6,4km (DRAHANSKA, 2019b). Dle zdroje se na trase nachází 12 infopanelů

zpracovaných ve dřevě a vážící se k pověstem se třemi odpočinkovými místy (viz. příloha č. 2, obr. 3).

TIC Nedvědice

V rámci analýzy na stránkách Turistického informačního centra v Nedvědici byly nalezeny čtyři odkazy vážících se k legendám a pověstem. Provozovatel stránek MIKROREGION PERNŠTEJN (2021b) se v textu zaměřeném na přírodní památky regionu zmiňuje i o dvou pověstech, které se k místům váží, jmenovitě o baronu Trenckovi a zběhu napoleonských válek Rampierovi. Dále je na stránkách v sekci pamětihodnost i zmínka o pověsti vážící se k zaniklé obci poblíž Skorotic (MIKROREGION PERNŠTEJN, 2021c). V sekci věnované místní dominantě, tedy hradu Pernštejnu je i návod ke hře Korálky komorné Elišky, jedná se dle MIKROREGION PERNŠTEJN (2021a) o zábavnou hledací hru v podobě hravého pěšího výletu pro děti i dospělé, hrací kartu je možné si stáhnout přímo z webu, či si ji vyzvednout na uvedených místech (viz. Příloha č. 2, obr. 4).

TIC Větrník

Na stránkách zdroje TIC Větrník poskytovatele SVAZEK OBCÍ VĚTRNÍK (2011) jsou zmínky o pověstech dvě, v sekci výlety do okolí je zmíněna problematická opakovaná výstavba zámku Bučovice i zmínka o Libušině koupališti Luleč.

TIC Vyškov

Na webu TIC VYŠKOV (2020a) je v rámci pěších výletů článek Po stopách starých pověstí, kde jsou zmíněny poutavé pověsti z okolí. Tip na tento výlet je také uveřejněn na stránkách ve formě informační brožury s názvem Tipy na procházky, výlety a cyklovýlety ve Vyškově a okolí TIC VYŠKOV (2017). Dále je na stránkách TIC VYŠKOV (2020c) možno nalézt informaci vážící se k obci Větrník a pověsti o tom, proč se podle pověsti v polích nad Bohdalicemi nachází Cyrilometodějský kříž. Také je na stránkách možno zdarma stáhnout brožury TIC VYŠKOV (2016, 2020b) Naučné stezky Vyškovska a Pověsti Vyškovska.

RIC Zastávka

Zdroj RIC ZASTÁVKA (2020) má na svých stránkách zmínku o akci, která je pořádaná pro děti v rámci letních příměstských táborů s názvem Po stopách pověstí a legend.

TIC Tišnov

V rámci obsahového šetření na stránkách TIC TIŠNOV (2020) byla nalezena zmínka o Trenkově rokli a k ní vážící se pověsti.

TIC Židlochovice

Při analýze posledních prověřovaných stránek TIC ŽIDLOCHOVICKO (2000) bylo zjištěno, že se zde nachází jen stručná zmínka o pověsti vážící se ke katolickému kostelu sv. Jakuba Staršího a nepotvrzené pověsti o existenci tajné chodby. Více informací tohoto druhu nebylo na stránkách nalezeno.

4.2.4 Zhodnocení výsledků

Využití pověstí a legend na všech analyzovaných internetových stránkách je značně omezené dle četnosti zmínek nejlépe dopadlo TIC Brno, i když kromě tematických prohlídek byly zbylé zmínky jen stručné informace v textu. Ovšem vyskytly se i webové stánky, na kterých nebyla nalezena žádná zmínka jako Židovské obce Brno, IKS Bučovice, nebo KIC Rosice.

Tabulka 6 Seznam analyzovaných stránek.

Obec - sídlo	Název	Webová adresa	Počet zmínek
Brno	Turistické informační centrum Brno	ticbrno.cz	7
Brno	Turistické a informační centrum Židovské obce Brno	jewishbrno.eu	0
Bučovice	Informační a kulturní středisko Bučovice	bucovice.cz	0
Dolní Kounice	Turistické informační centrum TIC Dolní Kounice	dolnikounice.cz	3
Ivančice	Kulturní a informační centrum Ivančice	kic.ivancice.cz	2
Rosice	Kulturní informační centrum Rosice	kic.rosice.cz	0
Slavkov u Brna	Volný čas a turistika ve Slavkově u Brna	slavkovak.cz	1
Slavkov u Brna	Turistické informační centrum Zámek Slavkov – Austerlitz	zamek-slavkov.cz	3
Oslavany	Kulturní informační středisko Oslavany	oslavany-mesto.cz	1
Luleč	Turistické informační centrum Luleč-Drahanská vrchovina	drahanska-vrchovina.cz	2
Nedvědice	Turistické informační centrum Nedvědice	pernstejnsko.cz	4
Rostěnice	Turistické informační centrum Větrník	vetrnik-obce.cz	2
Vyškov	Turistické informační centrum Vyškov	ticvyskov.cz	4
Zastávka	Regionální informační centrum Zastávka	riczastavka.cz	1
Tišnov	Turistické informační centrum Tišnov	tictisnov.cz	1
Židlochovice	Regionální turistické informační centrum Židlochovice	zidlochovicko.cz	2

Zdroj: vlastní zpracování dle CCRJM (2021a)

4.3 Terénní šetření v informačních centrech

Cílem terénního šetření v informačních centrech, bylo zjistit jaká je informovanost o legendách a pověstech pracovníků kulturních a turistických informačních center v rámci regionu Brněnsko. Dále také zda v rámci marketingu byl vytvořen a je k dostání informační materiál k danému tématu.

4.3.1 Průběh šetření

Terénní šetření ve formě mystery shoppingu probíhalo ve dnech 3.6., 5.6. a 7.6. 2021 a bylo při něm navštíveno 10 největších informačních center Brněnska viz. tabulka 7. Pracovníci informačního centra dostali vždy dvě otázky, zda znají nějaké místo spojené s pověstí či legendou v rámci dané oblasti a jestli je k dispozici nějaký informační materiál vážící se k pověstem a legendám.

TIC Tišnov

Bylo navštíveno dne 3.6.2021. Pracovnice TIC Tišnov na první otázku odpověděla, že zná budovu bývalé krčmy tzv. Peklo s čerty a cestu hrdelního práva, která má také spojitost s pověstmi v Tišnově. V rámci druhé otázky nabídla tenkou tištěnou publikaci z roku 1986 s názvem Čtení o starém Tišnově za 30 Kč a zdarma brožuru Cesta hrdelního práva Tišnov, která ale žádné konkrétní pověsti nezmiňuje.

TIC Nedvědice

Bylo navštíveno dne 3.6.2021. Pracovnice TIC Nedvědice na první otázku odpověděla, že zná Hrad Pernštejn a Pernštejnský tis. V rámci druhé otázky nabídla letáček Pověsti a symboly - Město Nedvědice (viz. Příloha č. 3, obr. 1).

TIC Zámku Slavkov – Austerlitz

Toto Turistické informační centrum bylo navštíveno dne 5.6.2021. Pracovnice IC Zámku Slavkov v rámci první otázky neskrývala údiv a řekla, že by s pověstmi mohl mít teoreticky spojitost židovský hřbitov, kaple sv. Urbana a hrobka Kouniců, ale nebyla si jistá. V případě potřeby sofistikovanější odpovědi odkázala na průvodce v místním zámku. V rámci druhé otázky nebyl k dispozici žádný vhodný informační materiál, proto pracovnice nabídla pouze dva turistické průvodce s dominantami Slavkova.

TIC Vyškov

Bylo navštíveno dne 5.6.2021. V případě TIC Vyškov pracovnice v reakci na první otázku rovnou přinesla informační materiál Pověsti a příběhy z Vyškova (viz. Příloha č. 3, obr. 4). Který obsahuje pověst o založení Vyškova a původ studánky

Strachotínky. Poté se začala věnovat své činnosti na PC a nejevila další zájem o jakkoliv komunikaci.

TIC Brno Radniční

Bylo navštíveno dne 5.6.2021. Při návštěvě TIC Brno Radniční působila pracovnice z první otázky nejprve poněkud zaskočeně, po chvíli začala vyjmenovávat místa vážící se k pověstem. Uvedla Starou radnici, kostel sv. Jakuba, ulici Mečovou a Klášter na starém Brně. Poté ještě sdělila, že Brno je staré město, ke kterému se váže spousta pověstí. V rámci druhé otázky nabídla papír o velikosti A5 nadepsaný Pověsti staré radnice (viz. Příloha č. 3, obr. 2).

TIC Brno Nádražní

Toto Turistické informační centrum bylo navštíveno dne 5.6.2021. Pracovnice TIC Brno Nádražní na první otázku odpověděla, že slyší tuto otázku poprvé za 4 roky, nicméně působila velmi potěšeně a dala se do vyjmenovávání míst. Uvedla kostel sv. Jakuba se soškou mužička s vystrčeným zadečkem, šikmou věž na průčelí staré radnice, dům u Kamenné panny a tuto pověst odvykládala celou. Dále Zderadův sloup opět s celou pověstí. Také pověděla pověst-proč se na Petrově zvoní v 11 hodin v souvislosti s moderními hodinami na náměstí Svobody, celou pověst O brněnském drakovi a dvě verze pověsti O brněnském kole. V rámci druhé otázky předala dvojjazyčnou brožuru (ČJ/AJ) ve formátu A7 o délce 97 stran Brněnské pověsti- multimedialní místopis vytvořený jako doprovodný materiál ke stejnojmenné akci z roku 2018 (z důvodu velkého rozsahu a velmi omezeného množství výtisků z důvodu skončení akce již brožuru v TIC aktivně nenabízejí a proto nebyla přidána k příloze).

KIC Rosice

Bylo navštíveno dne 7.6.2021. Pracovnice KIC Rosice zodpověděla obě otázky zároveň, když v rámci prvního dotazu podala prospekt s názvem Užijte si Kahan (Mikroregion Kahan), který obsahuje tajemné pověsti (viz. Příloha č. 3, obr. 3). Dále řekla, že za městem je kámen, kde se vykonávaly popravy a k němu se také váží

další pověsti. Byla velmi ochotná a snažila se najít ještě další materiál. Nakonec odkázala na webové stránky.

KIC Ivančice

Dne 7.6.2021 bylo navštíveno KIC Ivančice, pracovnice velmi snaživá. Na první otázku odpověděla, že zná Ivančickou věž a rovnou podala letáček Historie Ivančické věže z roku 2006, která se primárně věnuje dané věži, ale jsou v ní zmíněny i tři pověsti. Ještě si povolala odbornou personální posilu z muzea, ta ale pouze odkázala na starou publikaci o pověstech z roku 1906.

TIC Dolní Kounice

Bylo navštíveno dne 7.6.2021. Pracovnice TIC Dolní Kounice Na první otázku odpověděla, že zná klášter Rosa Coeli ke kterému se váží pověsti O zazděné jeptišce, kterou celou pověděla a O zlaté kachně. Dále řekla, že za městem bylo vykonáváno hrdelní právo a k němu se také váže pár pověstí, konkrétně zmínila pověst o žhářce. Žádný prospekt či brožuru o pověstech a legendách města v TIC nemají.

RIC Židlochovice

Bylo navštíveno dne 7.6.2021. V případě Regionálního informačního centra Židlochovice pracovnice na první otázku odpověděla, že zná zvonici se zvonem jménem Urban a celou pověst o tomto místě odvyprávěla. Další neznala, krom jednoho starého pravdivého příběhu z nedalekého kopce a proto pro případné další informace odkázala na průvodce v místním zámku. Na druhou otázku odpověděla, že žádný informační materiál k této tématice nemá.

4.3.2 Zhodnocení výsledků

Nejvíce informací a nejvřelejšího přístupu bylo projevováno v TIC Brno Nádržní, dále také v TIC Tišnov a TIC Dolní Kounice. Velká ochota byla znát v KIC Ivančice nicméně s poněkud nižším informačním přínosem. Nejmenší snahu o podání informací k tématu projevila pracovnice TIC Zámku Slavkov – Austerlitz a TIC Vyškov.

Na první otázku zda znají nějaké místo spojené s pověstí či legendou v rámci dané lokality uvedlo s jistotou alespoň jedno místo 8 z 10 pracovníc. Dvě a více míst pak uvedlo 5 pracovníc a 3 dokonce bez vyzvání nejméně jednu pověst celou odvykládaly. V rámci druhé otázky poskytlo 5 z 10 pracovníc materiály přímo zaměřené na pověsti a legendy, nicméně jednu z publikací byla vytvořena v rámci propagace již uskutečněné akce a není ji možné nalézt v klasické nabídce informačních materiálů. Další 2 pracovníce poskytly brožury, které se primárně nevztahují k pověstem a legendám, nicméně je alespoň okrajově obsahují.

Tabulka 7 Seznam navštívených míst.

Název	Adresa	1 otázka	Informační materiály
Turistické informační centrum Brno	Radnická 8, 658 78 Brno	Ano	Ano
TIC Brno Informační centrum na hlavním nádraží	Nádražní 1, 65878 Brno	Ano	Ano
Informační centrum Zámek Slavkov – Austerlitz	Palackého nám. 1, 684 01 Slavkov u Brna	Ne	Ne
Turistické informační centrum TIC Dolní Kounice	Masarykovo nám. 66/2, 664 64 Dolní Kounice	Ano	Ne
Kulturní a informační centrum Ivančice	Palackého nám. 9, 664 91 Ivančice	Ano	Ne
Kulturní informační centrum Rosice	Palackého náměstí 45, 665 01 Rosice	Ano	Ano
Regionální turistické informační centrum Židlochovice	Masarykova 100, 667 01 Židlochovice	Ano	Ne
Turistické informační centrum Nedvědice	Nedvědice 32, 592 62 Nedvědice	Ano	Ano
Turistické informační centrum Vyškov	Masarykovo nám. č. 1, 682 01 Vyškov	Ne	Ano
Turistické informační centrum Tišnov	Náměstí Míru 120, 666 01 Tišnov	Ano	Ne

Zdroj: vlastní dle CCRJM (2021a)

5 Shrnutí výsledků

Bakalářská práce využila více moderních příkladů užití pověstí a legend v současném moderním světě. Lidová slovesnost jakožto stále živý útvar, se pouze přizpůsobuje moderní době a to nejen formou a obsahem, ale do značné míry nepochybně i svou samotnou funkcí. Šetření prokázalo, že legendy a pověsti jsou stále oblíbeným žánrem napříč generacemi a mají tedy jistě i své nezaměnitelné místo právě v destinačním managementu. Využívání tohoto žánru v CR je také osvědčeným prostředkem pro dotvoření genia-loci nejen historicky specifických destinací. Naopak šetření v TIC a obsahová analýza webových stránek prokázala, že se v marketingu cestovního ruchu tento žánr vyskytuje spíše okrajově a není mu věnována přílišná pozornost.

V dotazníkovém šetření se ukázalo, že asi $\frac{3}{4}$ respondentů poslouchá nebo čtete rádo pověsti a legendy a dokáže si i vybavit nějakou starou legendu. Necelá polovina účastníků byla dokonce ochotna kvůli zajímavé pověsti či legendě navštívit nějaké místo nebo se k tomu alespoň chystala. Respondenti také oceňovali nové poznatky a informace při cestování a většina z nich se označila za kulturní turisty. Při porovnání konkrétních sociodemografických skupin nebyly ve většině případů nalezeny významné rozdíly, což platilo zejména pro rozdíly mezi pohlavími. Větší rozdíly byly nalezeny mezi věkovými skupinami, kde měli o něco pozitivnější vztah k pověstem a legendám starší respondenti. Tito respondenti byli také pověstmi a legendami více motivováni k návštěvě nějakého konkrétního turistického místa. Byly zpozorovány rozdíly i mezi vzděláním respondentů, ti s vysokoškolským či vyšším odborným vzděláním si byli spíše schopni vybavit nějaké konkrétní místo vážící se k pověsti či legendě než ti s nižším vzděláním a také spíše využívají k vyhledávání informací o turistických lokalitách internet a sociální sítě.

Z analýzy webových stránek vyplynulo, že jsou na nich pověsti a legendy využívány značně omezeně a není u nich plně využíván jejich potenciál. Zvláště pak když dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že o tyto informace je ze strany dotazovaných značný zájem a také že pro zjištění údajů o turistických destinacích je nejvíce využíván právě internet a sociální sítě.

Návštěva Turistických informačních center ukázala, že jejich zaměstnanci mají ve valné většině povědomí o místních pověstech a jsou schopny tyto informace předat jejich návštěvníkům. Nicméně jen necelá polovina pobočky disponuje nějakými informačními materiály na toto téma.

Odpovědi na výzkumné otázky

- **Jak se dají využít pověsti a legendy v destinačním managementu a marketingu?**

Bylo zjištěno, že legendy a pověsti mají v rámci destinačního managementu a marketingu poměrně pestré využití od kulturních akcí přes klasické tématické prohlídky s průvodcem až po nejrůznější propagační předměty.

- **Mají současní návštěvníci (účastníci CR) zájem o informace týkající se legend a pověstí vážící se k daným místům?**

V rámci dotazníkového šetření se ukázalo, že nadpoloviční většina dotázaných má o tyto informace zájem. V dotazníkovém šetření nebyly v této oblasti ve většině případů nalezeny rozdíly mezi pohlavími. Zdá se tedy, že pověsti a legendy jsou stejně zajímavé pro obě pohlaví a obě mají také srovnatelné chování při vyhledávání inspirace k cestování. Zjistili jsme dále, že o něco pozitivnější vztah k pověstem a legendám mají starší respondenti, resp. věková kategorie starších 45 let. Tito respondenti byli také pověstmi a legendami více motivováni k návštěvě nějakého konkrétního turistického místa. Vzdělání neovlivňovalo oblibu pověstí a legend, ale spíše schopnost si nějakou konkrétní vybavit.

- **Jsou na vybraných webových stránkách turistických dominant Brněnska použity k propagaci i legendy a pověsti?**

Na vybraných webových stránkách bylo nalezeno jen velmi málo informací vztahujících k legendám a pověstem, nicméně je nutno podotknout, že jsou mezi nimi určité rozdíly. Nejvíce jsou pověsti a legendy propagovány na webu TIC Brno. Důvodem může být fakt, že město Brno je rozlohou i počtem obyvatel výrazně větší než ostatní hodnocené obce, a tak jsou jejich

webové stránky více obsáhlé. Je nutno zmínit, že na třech z šestnácti webových stránek nebyla nalezená jediná zmínka vážící se k legendám a pověstem a na zbylých dvanácti prověřovaných webech jsou využívány jen velmi sporadicky.

6 Závěry a doporučení

Pokud se destinační management v současnosti snaží více účastníky i vzdělávat a formovat, pověsti a legendy jsou jednou z vhodných prostředků, které umožňují zpestření pouhých suchých faktů z minulosti, ale i současnosti. Jen je třeba činit tak systematicky, logicky a obezřetně, aby nevhodným užitím se snahou o finanční obohacení, nedošlo k pouhé komercializaci nehmotného kulturního dědictví. Neboť tento odkaz minulosti je důležitou součástí kulturní identity a proto by měla být projevována snaha o její zachování do budoucnosti i pro další generace. Výhodou využití těchto původně převážně ústních prostředků lidové slovesnosti může být v určitých případech i jejich nízká, či vlastně nulová nákladovost. Přičemž zdatný průvodce CR, je schopen svými schopnostmi docílit maximálního výsledku, založeného na samotném zážitku z jeho ústního podání.

Možnosti jak využít pověsti a legendy je vícero od obyčejných tematických prohlídek, speciálních kostýmovaných přes ty hrané. Nejrůznější stezky, či vybraná místa opatřená informačními tabulemi a sochami. Propagační materiály s legendami a pověstmi vážícími se k daným místům či speciálně vydané publikace. Na územích, která neoplývají tolika starými legendami, se dá využít moderní nově vytvořený zajímavý příběh zakládající se v některých reáliích na skutečnosti, který přiláká návštěvníky. Dají se ale hledat i další cesty jak do měst a krajiny vrátit toto kulturní dědictví a to v podobě moderních technologií. Místa, která mají spojitosti s pověstmi opatřená QR kódy odkazující na další informace či mobilní průvodci do chytrých telefonů. Nejlépe na každém místě nalézt vhodnou možnost na míru zapadající do jeho struktury. I když se dříve jednalo jen o pouhé ústní vyprávění, současná moderní doba přináší stále nové možnosti jak věci přetvářet a nově využívat.

Knižní publikace postihující území celé České republiky jsou spíše výjimečné a to pravděpodobně z důvodu velkého obsahu informací. Zajímavým projektem, který má svůj teoretický potenciál, je aplikace Pověsti a legendy, která je zaměřená na turistické cíle po celé ČR i u nejbližších sousedů. Je ovšem poněkud s podivem, že se nejedná o oficiální produkt vytvořený na podporu domácího CR,

nýbrž pouze nadšenecká snaha jedince o sjednocení projevů slovesné kultury napříč ČR.

Z empirického šetření vyplynul fakt, že legendy a pověsti mohou spíše zvýšit atraktivitu určitého místa, ale v některých případech jsou schopny dokonce přilákat nové návštěvníky. Pokud by se podařilo pouhé zvýšení atraktivit míst, která nejsou pro návštěvníky tolik zajímavá, stojí tato možnost za povšimnutí, zvláště když jejich využití nemusí být nikterak nákladné. Nicméně z návštěv Turistických informačních center je patrné, že pověsti a legendy se v nich využívají spíše okrajově. Informační materiály vážící se k tématu jsou v nich k dispozici jen ve velmi omezené podobě a někde se nevyskytují vůbec. Zatímco personál se v drtivé většině v tématu vyzná, problém je spíše v jejich pasivním přístupu pokud jde o jejich propagaci. Přitom tento starý slovesný útvar oslovuje návštěvníky napříč generacemi a může ozvláštnit i jinak ne příliš atraktivní místa.

V případě TIC je tedy možno doporučit, aby bylo tomuto tématu věnováno více prostoru a to jak na webových stránkách, tak v samotných centrech a více je mezi sebou propojit. Bylo by také dobré zabezpečit nejen dostupnost informačních materiálů pro dospělé návštěvníky, ale právě i pro ty dětské, neboť toto téma má silný potenciál jak je zaujmout a seznámit s tímto kulturním dědictvím. Další vhodnou možností je zařadit do nabídky například i knižní publikace či tematické upomínkové předměty, které by měly spojitost přímo s pověstmi v regionu. Ze strany samotných pracovníků by byla vhodná větší snaha tyto informace aktivně předávat dále a to nejen na vyzvání. Další zajímavou možností se jeví využívání digitálních panelů, které by veškeré informace uceleně prezentovaly. V kulturním cestovním ruchu se do popředí stále více dostávají převážně akce a festivaly a proto by stálo za zvážení, jak by se daly využít i zde.

V rámci dalších doporučení je nezbytné uvést, že šetření nebylo reprezentativní. Z tohoto důvodu se jako další možnost zkoumání nejlépe jeví oslovení obyvatel v rámci menšího geografického území. Tak by mohly být pokládány konkrétnější otázky vážící se určitému místu i celkový výsledek šetření by byl relevantnější. Je také nutno zdůraznit, že empirické šetření bylo prováděno v době celosvětové pandemie Covidu-19, kdy tento celospolečenský problém

ovlivnil cestovní ruch i kulturní dění takřka po celém světě. Tento fakt mohl ovlivnit jak odpovědi dotazovaných v rámci dotazníku, tak hlavně i obsah webových stránek, neboť pořádání kulturních akcí i cestování bylo v této době velmi omezeno.

7 Seznam použité literatury

- [1] ASOCIACE TIC ČESKÉ REPUBLIKY | Metodika turistických informačních center: Dokumenty. Asociace turistických informačních center České republiky. [online]. 2013 [cit. 29.06.2021]. Dostupné z: <http://www.aticcr.cz/metodika-turisticky-ch-informac-nich-center/d-1048/p1=53>
- [2] BALOGLU, S. - MCCLEARY, K.W. | A Model of Destination Image Formation - Annals of Tourism Research. Elsevier, 1999. s.868-897. ISSN: 0160-7383.
- [3] BAUER, Alois | Čeština na dlani: přehled světové a české literatury : český jazyk. Olomouc: Rubico, 2000. s. 285, 127. ISBN 80-85839-56-3
- [4] BAYER, Róbert | Richard Wagner – Bio, Home Muzikus s.r.o [online]. 2021 [cit. 17.07.2021]. Dostupné z: <https://mistri.muzikus.cz/romantismus/vrcholny-romantismus/richard-wagner/bio>
- [5] BENEŠ, Josef | Základy muzeologie. Opava : Open Education & Sciences pro Ústav historie a muzeologie Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity, 1997. s. 179 ISBN 80-901974-3-4.
- [6] BENEŠ, Bohuslav | Česká lidová slovesnost : výbor pro současného čtenáře. 1. vyd. Praha : Odeon, 1990. 363 s. ISBN 80-207-0181-8.
- [7] BREŠOVÁ, Jitka | Cultural heritage. Issue 1st. Brno: Mendel University in Brno, 2013. s.158. ISBN 978-80-7375-806-6.
- [8] BRNĚNSKO, z.s - Organizace destinačního managementu - Česká republika - Jihomoravský kraj. [online]. 2021 Český systém kvality služeb [cit. 28.03.2021]. Dostupné z: <http://www.csks.cz/redakce/index.php?xuser=&lanG=cs&dr=4234>
- [9] CCRJM | Destinační managementy oblastí. Centrála cestovního ruchu jižní Moravy. Fandíme turismu a jižní Moravě [online]. 2021b. Centrála cestovního ruchu [cit. 25.04.2021]. Dostupné z: <https://www.ccrjm.cz/o-centrale/destinacni-managementy-oblasti/>
- [10] CCRJM | TIC - Brno a okolí. Centrála cestovního ruchu jižní Moravy | Fandíme turismu a jižní Moravě [online]. 2021a. Centrála cestovního ruchu [cit. 03.04.2021]. Dostupné z: <https://www.ccrjm.cz/o-centrale/tic/>
- [11] CÍLEK, Václav | Makom: kniha míst. 2., dopl. vyd. Praha: Dokořán, 2007. s.299 ISBN 978-80-7363-120-8.

- [12] DOLNÍ KOUNICE | Klášter Rosa coeli je označován za jedno z nejtajuplnějších míst v České republice?: Kroužky pro děti a mládež: Dolní Kounice. Dolní Kounice: Titulní stránka [online]. 2017. [cit. 06.04.2021]. Dostupné z: https://dolnikounice.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=2928&id=82182&n=klaster%2Drosa%2Dcoeli%2Dje%2Ddoznacovan%2Dza%2Djedno%2Dz%2Dnejtajuplnejsich%2Dmist%2Dv%2Dceske%2Drepublice&p1=8658
- [13] DIVADLO DIALOG | Divadelní inscenace Strašidelné pověsti z Plzeňského kraje II. Divadlo Dialog Plzeň [online]. 2020 [cit. 29.06.2021]. Dostupné z: <https://www.divadlodialog.cz/predstaveni/strasidelne-povesti-z-plzenskeho-kraje-ii/>
- [14] DIVADLO NAVĚTVI | Pověsti staré a české - Divadlo NAVĚTVI - divadlo nejen pro děti [online]. 2016 [cit. 29.06.2021]. Dostupné z: <http://divadlonavetvi.cz/hrajeme/povesti-stare-ceske/>
- [15] DOLNÍ KOUNICE | Výstava - Legenda o Rosa coeli: Kroužky pro děti a mládež: Dolní Kounice. Dolní Kounice: Titulní stránka [online]. 2018. [cit. 06.04.2021]. Dostupné z: https://dolnikounice.cz/vismo/akce.asp?id_org=2928&id=1295&n=vystava%2Dlegenda%2Do%2Drosa%2Dcoeli&p1=8658
- [16] DOLNÍ KOUNICE | Nové báje a mýty | Brožury ke stažení [online]. 2018. [cit. 06.04.2021]. Dostupné z: https://dolnikounice.cz/assets/File.ashx?id_org=2928&id_dokumenty=83144
- [17] DOLNÍ KOUNICE | zrušeno kovid-Zimní prohlídka města Dolní Kounice: Kroužky pro děti a mládež: Dolní Kounice. Dolní Kounice: Titulní stránka [online]. 2021. [cit. 06.04.2021]. Dostupné z: https://dolnikounice.cz/vismo/akce.asp?id_org=2928&id=1517&n=zruseno%2Dkovid%2Dzimni%2Dprohlidka%2Dmesta%2Ddolni%2Dkounice&p1=8658
- [18] DRAHANSKA | Luleč - Přírodní koupaliště U Libuše. Loremipsumdolor [online]. 2019a. [cit. 07.04.2021]. Dostupné z: <http://drahanska-vrchovina.cz/lulec-prirodni-koupaliste-u-libuse>
- [19] DRAHANSKA | Studnice - Za pověstmi Dražanské vrchoviny. Loremipsumdolor [online]. 2019b. [cit. 07.04.2021]. Dostupné z: <http://drahanska-vrchovina.cz/studnice-za-povestmi-drazanske-vrchoviny>
- [20] DRAHANSKA | Studnice - Za pověstmi Dražanské vrchoviny. Loremipsumdolor [online]. 2019c [cit. 07.04.2021]. Dostupné z: <http://drahanska-vrchovina.cz/upload/turistika/stezkastudnice1.jpg>
- [21] GOELDNER, Charles R. – RITCHIE, J. R. Brent. | Cestovní ruch: principy, příklady, trendy. Brno: BizBooks, 2014.s.545. ISBN 978-80-265-0298-2.

- [22] CHYTKOVÁ, Zuzana - ČERNÁ, Jitka - KARLÍČEK, Miroslav. Segmenting the Performing Arts Markets: The Case of Czech National Theater Attenders' Motivations. *Journal of Competitiveness* [online]. 2012 [cit. 21.04.2021]. vol. 4, no. 3. ISSN 1804171X.
- [23] GREENE, Brian. *Struktura vesmíru: čas, prostor a povaha reality*. Praha: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-720-3.
- [24] JAKL, Michal | *Pověsti a legendy | O projektu - Michal Jakl* [online]. 2021 Michal Jakl [cit. 10.07.2021]. Dostupné z: <https://povestialegendy.cz/o projektu>
- [25] JAKUBÍKOVÁ, Dagmar | *Marketing v cestovním ruchu: jak uspět v domácí i světové konkurenci*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2012. s. 313 ISBN 978-80-247-4209-0.
- [26] JANEČEK, Petr | *Městské legendy v Česku*. Goethe-Institut - jádu [online]. Praha. 2012. [cit. 29.08.2020]. Dostupné z: <http://www.goethe.de/ins/cz/prj/jug/the/urb/cs10218345.htm>
- [27] JANEČEK, PETR | současné pověsti a jejich výzkum v moderní folkloristice. *Český Lid* 94, no. 3. 2007. s.305-22. [cit. 31.05.2021]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/42640106>.
- [28] JIRÁSEK, Alois | *Staré pověsti české*, Dobrovský s.r.o. Praha. 325 s. IBAN: 978-80-7390-302-2.
- [29] JURÁNEK, Roman. *Brněnské strašidelnosti: tajemná místa města Brna*. Brno: Vakát, 2011. s.217. ISBN 978-80-87317-10-5.
- [30] JURMAN, Hynek. *Pernštejský tis: [pověsti ze Zubří země]*. 5., dopl. a přeprac. vyd. Štěpánov n. Svr. [nad Svratkou: Hynek Jurman], 2012. s.168. Zubří země. ISBN 978-80-260-1787-5.
- [31] KIC IVANČICE | *Kostel Nanebevzetí Panny Marie*. [online]. 2020 [cit. 06.04.2021]. Dostupné z: <https://ivancice.colosseum.eu/index.php/cs/informace-pro-turisty/tipy-na-vylety/ivancice/220-kostel-nanebevzeti-panny-marie>
- [32] KIC IVANČICE | *Prohlídka ivančické věže*. [online]. 2021. [cit. 06.04.2021]. Dostupné z: <https://ivancice.colosseum.eu/index.php/cs/informace-pro-turisty/prohlidka-ivancicke-veze>
- [33] KRUŠNOHORCI | *Stezka krušnohorských pověstí*. Online průvodce Krušnými horami, Krušnohorci [online]. 2020. [cit. 15.08.2021]. Dostupné z: <https://www.krusnohorci.cz/vylet/630-stezka-krusnohorskych-povesti>

- [34] KUPKA, JIŘÍ | Duchovní význam místa jako hodnota území. *URBANISMUS A ÚZEMNÍ ROZVOJ* [online]. 2009, XII(3/2009), s. 46-50 [cit. 13.08.2021]. Dostupné z: www.uur.cz/images/publikace/uur/2009/2009-03/10_duchovni.pdf
- [35] LIGHT, Duncan | Dracula tourism in Romania: Cultural identity and the state. *Annals of Tourism Research* [online]. 2007. Elsevier, vol. 34, no. 3, s. 746–765 [cit. 14.08.2021]. ISSN 0160-7383. Dostupné z: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0160738307000370>,doi:10.1016/j.annals.2007.03.004
- [36] LEDERBUCHOVÁ, Ladislava | *Průvodce literárním dílem: výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. Praha: Nakladatelství H & H, 2002. s.355. ISBN 80-7319-020-6.
- [37] LUFFER, Jan | Katalog českých démonologických pověstí. Praha: Academia, 2014. 238 s. ISBN 978-80-200-2383-4.
- [38] LUHAČOVICE.CZ|Historie města|Luhačovice – lázeňské město s prameny | Luhačovice.cz [online]. ZLIN.CZ s.r.o. 2020. [cit. 09.04.2021]. Dostupné z: <https://luhacovice.cz/historie-mesta/>
- [39] LYNGDOH, Sabrina | The Role and Contribution of Myths, Legends and Folk tales in the Promotion of Cultural Tourism. P CT International Hospitality and Tourism E-Conference (CTIHTC-2020) .2020. India, s. 1-12
- [40] MANNOVÁ-SOBELOVÁ, Lucie | O Joštovi a jeho dlouhonohém koni | Zbrusu nové pověsti brněnské. Brrr. 2020.[cit. 05.05.2021]. Dostupné z: <https://brrrno.cz/wp-content/uploads/2020/07/07.jpg>
- [41] MALPAS, Jeff E | Place and Experience: A Philosophical Topography, Cambridge University Press. 1999. 218 s. ISBN 0-521-64217-5. Dostupné z: <http://assets.cambridge.org/97805216/42170/sample/9780521642170web.pdf>
- [42] MČ BRNO-STŘED | Devět nových legend o Brně napsali žáci základních škol, Brno-střed. Brno-střed [online]. 2020 [cit. 29.08.2020]. Dostupné z: <http://www.brno-stred.cz/devet-novych-legend-o-brne-napsali-zaci-zakladnich-skol>
- [43] MĚSTO SLAVKOV U BRNA | Hledací hra, Příběhy do kamene tesané | Slavkovak.cz - volnočasový portál města Slavkov u Brna [online]. 2021a. [cit. 07.04.2021]. Dostupné z: <https://www.slavkovak.cz/tipy-na-vylet/hledaci-hra-pribehy-do-kamene-tesane/>
- [44] MĚSTO SLAVKOV U BRNA | Příběhy do kamene tesané - dětská hra | slavkovak.cz - volnočasový portál města Slavkov u Brna [online]. 2021b. [cit. 07.04.2021]. Dostupné z: <https://www.slavkovak.cz/akce/pribehy-do-kamene-tesane/>

- [45] MĚSTSKÉ DIVADLO BRNO | Brněnské kolo. Městské divadlo Brno | Městské divadlo Brno [online]. 2017 Městské divadlo Brno [cit. 01.09.2020]. Dostupné z: <https://www.mdb.cz/inscenace/411-brnenske-kolo>
- [46] MĚSTSKÉ LESY HRADEC KRÁLOVÉ | Pověsti v městských lesích, Městské lesy Hradec Králové a.s. [online]. 2017. [cit. 14.08.2021]. Dostupné z: <https://www.mestske-lesy.cz/tipy-na-vylet/povesti-v-mestskych-lesich.html>
- [47] MIKROREGION PERNŠTEJN | Hrad Pernštejn. Mikroregion Pernštejn [online]. 2021a. [cit. 07.04.2021]. Dostupné z: <http://www.pernstejnsko.cz/hrad-pernstejn/>
- [48] MIKROREGION PERNŠTEJN | Hrad Pernštejn. Mikroregion Pernštejn [online]. 2018. [cit. 07.04.2021]. Dostupné z: <http://www.pernstejnsko.cz/wp-content/uploads/2020/02/hraci-karta.pdf>
- [49] MIKROREGION PERNŠTEJN | Příroda | Mikroregion Pernštejn. Mikroregion Pernštejn [online]. 2021b. [cit. 07.04.2021]. Dostupné z: <http://www.pernstejnsko.cz/priroda/>
- [50] MIKROREGION PERNŠTEJN | Pamětihodnosti – Mikroregion Pernštejn. Mikroregion Pernštejn [online]. 2021c. cit. 07.04.2021]. Dostupné z: <http://www.pernstejnsko.cz/pametihodnosti/>
- [51] MOCNÁ, Dagmar - PETERKA, Josef | *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. s. 699 ISBN 80-7185-669-X.
- [52] MOJŽÍŠOVÁ, Olga | Bedřich Smetana, Český hudební slovník - Masarykova univerzita [online]. 2016 [cit. 17.07.2021]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=4189
- [53] MOTLOVÁ, Milada | *Průvodce lidovou kulturou*. Praha: Knižní klub, 2016. s. 287. ISBN 978-80-242-5370-1.
- [54] MUZEUM KUTNOHORSKÝCH POVĚSTÍ, DUCHŮ A STRAŠIDEL | MUZEUMB.cz | *Muzeum Kutná Hora* [online]. 2020. [cit. 13.08.2021]. Dostupné z: <https://www.muzeumb.cz/muzeum-kutnohorskych-povesti-duchu-a-strasidel/>
- [55] MUZEUM PRAŽSKÝCH POVĚSTÍ A STRAŠIDEL | *Mysteria pragensia – Muzeum alchymistů a mágů staré Prahy, Muzeum pověstí a strašidel, Kellyxír*. 2020. [online]. [cit. 13.08.2021]. Dostupné z: <https://mysteriapragensia.cz/en/muzeum-povesti-en/>
- [56] NÁRODNÍ DIVADLO BRNO | Brněnské pověsti - Národní divadlo Brno [online]. 2020 [cit. 29.06.2021]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/cinohra/brnenske-povesti/>

- [57] NÁRODNÍ DIVADLO BRNO | Smetanova Libuše :: Smetanova-libuse. Smetanova-libuse [online]. 2019 [cit. 02.04.2021]. Dostupné z: <https://www.smetanovalibuse.cz/kopie-z-masaryk-a-libuse-smetanova-libuse2>
- [58] NORBERG-SCHULZ, Christian | Genius loci: krajina, místo, architektura. 2. vyd. Praha: Dokořán, 2010. s.219 ISBN 978-80-7363-303-5.
- [59] NULK | Kulturní dědictví - Národní ústav lidové kultury. Úvod - Národní ústav lidové kultury [online] 2020a. Dostupné z: <http://www.nulk.cz/kulturni-dedictvi/>
- [60] NULK | Seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury - Národní ústav lidové kultury. Úvod - Národní ústav lidové kultury [online]. 2020b Dostupné z: <http://www.nulk.cz/narodni-seznam/>
- [61] NULK | Nemateriální statky tradiční lidové kultury v České republice. Strážnice, 2016. ISBN 978-80-88107-12-5.
- [62] OSLAVANY | OKNO 4-2020 | Titulní stránka. Město. Oslavany [online]. 2020. [cit. 07.04.2021]. Dostupné z: <https://www.oslavany-mesto.cz/>
- [63] OTČENÁŠEK, Jaroslav | Zkamenělá žába aneb kámen a kamení ve folkloru - Etnologický ústav AV ČR [online]. 2007 [cit. 17.07.2021]. Dostupné <http://www.revuekamen.cz/folklor.htm>
- [64] PÁSKOVÁ, Martina | Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu. 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009. 298 s. ISBN 978-80-7435-006-1.
- [65] PÁSKOVÁ, Martina | Udržitelnost cestovního ruchu. 3. vyd., přeprac. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-329-1.
- [66] PROFANTOVÁ, Nad'a - PROFANT, Martin | Encyklopedie slovanských bohů a mýtů. Praha: Libri, 2000. 259 s. ISBN 80-7277-011-X.
- [67] PROCHÁZKA Alois. Pověsti, paměti a příhody z Bučovska, Slavkovska a Vyškovska. [Brno]: GARN, 2016. s. 290.
- [68] RADVANOVÁ, Michaela | Špilberk v pověstech. Brno: Nakladatelství Doplněk, 2001. 124s. ISBN 80-7239-076-7
- [69] REGION BOSKOVICKO | Krajem pověstí a bájí: Region Boskovicko [online]. 2016. [cit. 15.08.2021]. Dostupné z: <https://www.regionboskovicko.cz/krajem-povesti-a-baji/d-1083>
- [70] RIC ZASTÁVKA | Letní příměstské tábory Zastávka. RIC Zastávka - Regionální informační centrum [online]. 2020. [cit. 07.04.2021]. Dostupné z: <http://www.riczastavka.cz/domains/riczastavka.cz/akce/akce-v-zastavce/196-letni-primestske-tabory-zastavka>

- [71] SVOBODA, František - ŠKARABELOVÁ, Simona. *Ekonomika kultury*. Brno: Masarykova univerzita, 2020. 283 s. ISBN 978-80-210-9633-2.
- [72] SCHMELZOVÁ, Radoslava | edKOHNOVÁ, Jana, HOLUBOVÁ, Barbora . *Dědictví materiální i dědictví idejí: XXIV. letní škola historie : sborník přednášek*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2012. ISBN 978-80-7290-556-0.
- [73] SOMMER, Petr. *Začátky křesťanství v Čechách: kapitoly z dějin raně středověké duchovní kultury*. Praha: Garamond, 2001. 174 s. Historica. ISBN 80-86379-28-0.
- [74] STEJSKAL, Martin. *Labyrintem míst klatých: přízračnou krajinou českých zemí*. Praha: Eminent, 2011. s.1006. ISBN 978-80-7281-415-2.
- [75] SVAZEK OBCÍ VĚTRNÍK | Výlety do okolí | Hliněná architektura, přírodní rezervace, cyklotrasy, hippostezky - Svazek obcí Větrník [online]. 2011 [cit. 08.04.2021]. Dostupné z: <https://www.vetrik-obce.cz/vylety-do-okoli/vylety-do-okoli/?highlight=pov%C4%9Bst>
- [76] ŠAUER, Martin - VYSTOUPIL, Jiří – HOLEŠINSKÁ, Andrea a kolektiv | *Cestovní ruch – učební text*. Ekonomicko-správní fakulta MU [online]. Brno. 2015. [cit. 29.08.2020]. Dostupné z: https://www.econ.muni.cz/do/econ/soubory/katedry/kres/studijni_texty/cestovni_ruch_ePDF.pdf
- [77] ŠRÁMKOVÁ, Marta. *Pod brněnskými věžemi: známé i neznámé pověsti*. 3., rozš. vyd. V Brně: Doplněk, 2014. s.187. ISBN 978-80-7239-312-1.
- [78] TIC BRNO | Labyrint pod Zelným trhem | TIC BRNO, příspěvková organizace | [online]. 2020a. [cit. 06.04.2021]. Dostupné z: <https://ticbrno.cz/podzemi/labyrint-pod-zelnym-trhem>
- [79] TIC BRNO | Průvodcovské služby – základní okruhy | TIC BRNO, příspěvková organizace | [online]. 2020b. [cit. 05.04.2021]. Dostupné z: <https://ticbrno.cz/pruvodcovskesluzby>
- [80] TIC BRNO | Stará radnice | TIC BRNO, příspěvková organizace | [online]. 2020c. [cit. 06.04.2021]. Dostupné z: <https://ticbrno.cz/stara-radnice>
- [81] TIC BRNO | Školní procházky | TIC BRNO, příspěvková organizace. | [online]. 2020d. [cit. 05.04.2021]. Dostupné z: <https://ticbrno.cz/skolni-prochazky>
- [82] TIC BRNO | Mezinárodní den průvodců | TIC BRNO, příspěvková organizace. [online]. 2021a. [cit. 05.04.2021]. Dostupné z: <https://ticbrno.cz/mezinarodni-den-pruvodcu>

- [83] TIC BRNO |Mezinárodní den průvodců | TIC BRNO, příspěvková organizace. [online]. 2021b. [cit. 17.04.2021]. Dostupné z: <https://ticbrno.cz/mezinarodni-den-pruvodcu>
- [84] TIC TIŠNOV|Zajímavá místa – Centrum služeb pro Turisty Tišnov. Centrum služeb pro Turisty Tišnov - otevřete bránu Vysočiny u nás. TIC Tišnov. [online]. 2020. [cit. 08.04.2021]. Dostupné z: <https://www.tictisnov.cz/zajimava-mista/>
- [85] TIC VYŠKOV| Naučné stezky Vyškovska |Titulní stránka [online]. [cit. 08.04.2021]. 2016. Dostupné z: https://ticvyskov.cz/assets/File.ashx?id_org=100165&id_dokumenty=1126
- [86] TIC VYŠKOV|Po stopách starých pověstí: Turistické informační centrum Vyškov: Titulní stránka [online]. 2020a. Dostupné z: https://ticvyskov.cz/vismo/osnova.asp?id_org=100165&id_osnovy=762
- [87] TIC VYŠKOV| Pověsti Vyškovska |Titulní stránka [online]. [cit. 08.04.2021]. 2020b. Dostupné z: https://vyskov-mesto.cz/assets/File.ashx?id_org=18857&id_dokumenty=1114517
- [88] TIC VYŠKOV| Tipy na procházky, výlety a cyklovýlety ve Vyškově a okolí |Titulní stránka [online]. 2017. [cit. 08.04.2021]. Dostupné z: https://ticvyskov.cz/assets/File.ashx?id_org=100165&id_dokumenty=1164
- [89] TIC VYŠKOV|Větrník: Turistické informační centrum Vyškov: Titulní stránka [online]. 2020c. [cit. 08.04.2021]. Dostupné z: https://ticvyskov.cz/vismo/osnova.asp?id_org=100165&id_osnovy=740
- [90] TIC ŽIDOVSKÉ OBCE BRNO |Židovské svátky. TIC Židovské obce Brno [online]. Židovská obec Brno. 2020. [cit. 06.04.2021]. Dostupné z: <https://www.jewishbrno.eu/tic-zob/svatky>
- [91] TIC ŽIDLOCHOVICKO | Nosislav - RegionŽidlochovicko. Židlochovicko - RegionŽidlochovicko [online]. 2000 [cit. 08.04.2021]. Dostupné z: <http://www.zidlochovicko.cz/cs/obce-regionu/nosislav.html>
- [92] TITTELBACHOVÁ, Šárka | Turismus a veřejná správa: průniky, dysfunkce, problémy, šance : státní politika turismu České republiky : systémový přístup k řešení problémů. Praha: Grada, 2011. S. 196 ISBN 978-80-247-3842-0.
- [93] TRCHOVÁ, Martina. Brněnské legendy. Praha: Filip Tomáš - Akropolis, 2017. s.101 Czech step by step. ISBN 978-80-7470-157-3.
- [94] UNESCO | Intangible Cultural Heritage - Lists of Intangible Cultural Heritage. UNESCO - Living Heritage Entity. [online]. 2021b [cit. 28.05.2021]. Dostupné z: <https://ich.unesco.org/en/lists>

- [95] UNESCO | World Heritage Centre - World Heritage List. UNESCO World Heritage Centre [online]. 2021a [cit. 28.05.2021]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/list/>
- [96] VENCLOVÁ, Kateřina, ENCLOVÁ, Kateřina, ŠTYRSKÝ, Jiří, ŠÍPEK, Jiří, BUŠEK, Martin, ROZBOŘILOVÁ, Dana a ŠÍPKOVÁ, Pavla | Geopsychologie a ekopsychologie v cestovním ruchu. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. s. 242 Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-540-0.
- [97] VYSKOT, Ilja | Udržitelný rozvoj regionu: pracovní kolokvia. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2013. ISBN 978-80-7375-780-9.
- [98] ZÁMEK SLAVKOV - AUSTERLITZ | Hrací karta | Úvodní strana | Pro návštěvníky | Zámek Slavkov - Austerlitz [online]. 2021a. [cit. 07.04.2021]. Dostupné z: <http://www.zamek-slavkov.cz/wp-content/uploads/Slavkov-hraci-karta.pdf>
- [99] ZÁMEK SLAVKOV - AUSTERLITZ | Město Slavkov | Úvodní strana | Zámek Slavkov - Austerlitz [online]. 2021b. Zámek Slavkov [cit. 07.04.2021]. Dostupné z: <http://www.zamek-slavkov.cz/o-zamku/mesto-slavkov/>
- [100] ZÁMEK SLAVKOV - AUSTERLITZ | Napoleon a bitva u Slavkova | Úvodní strana | Zámek Slavkov - Austerlitz [online]. 2021c. [cit. 07.04.2021]. Dostupné z: <http://www.zamek-slavkov.cz/o-zamku/napoleon-a-bitva-u-slavkova/>
- [101] ZÁVODNÁ, Lucie Sára | Udržitelný cestovní ruch: principy, certifikace a měření. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. Monografie. ISBN 978-80-244-4576-2.
- [102] ZELENKA, Josef - PÁSKOVÁ, Martina | *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012. s.768 ISBN 978-80-7201-880-2.
- [103] ZELENKA, Josef. Marketing cestovního ruchu. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-070-7.
- [104] ZPRÁVY GLOBE24.CZ | Aktuálně, zpravodajství z domova i ze světa. Zprávy Globe24.cz [online]. 2018 [cit. 01.09.2020]. Dostupné z: <https://globe24.cz/revue/52657-bila-pani-neni-jediny-cesky-prizrak-hrady-se-je-hemzi- Duchy-a-strasidly>

8 Přílohy

Pověsti a legendy

5.) Posloucháte nebo čtete rád/a staré vyprávění vážící se k určitým místům, lidem či jevům z minulosti jako jsou pověsti, legendy či báje?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

6.) Napadá Vás nějaké místo v ČR, se kterým máte silně spojenou nějakou pověst či legendu?

- Ne
- Ano (*doplňte místo/region ke kterému se váže daná pověst/legenda*) .....

7.) Znáte nějakou novodobou městskou legendu/pověst z tohoto nebo 2. pol. minulého století?

- Ne
- Ano, ale nevzpomínám si jakou
- Ano (*doplňte jakou*) .....

8.) Jak důležitou součástí české kultury jsou dle Vás pověsti a legendy? (popř. i slovanská mytologie)

- Velmi důležitou
- Důležitou
- Méně důležitou
- Nedůležitou

9.) Máte oblíbenou pověst nebo legendu či jen postavu, která se v ní objevuje?

- Ne
- Ano (*doplňte jakou*) .....

Turismus a cestování

10.) Cestujete rád/a ve svém volném čase?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

11.) Jako turista nejčastěji cestujete?

- Po České republice
- Do zemí v rámci Evropy
- Do zemí mimo Evropu

12.) Inspiraci pro cestování po ČR nejčastěji čerpáte? (Možno zatrhnout více možností)

- Z internetu a sociálních sítí
- Z knižního průvodce
- Z TV
- Z doporučení od přátel, známých či rodiny
- Ze školy
- Z denního tisku a magazínů
- Z jiného zdroje, kterým je *(doplňte)* .....

13.) Označil/a bych se za turistu/ku? (Možno zatrhnout více možností)

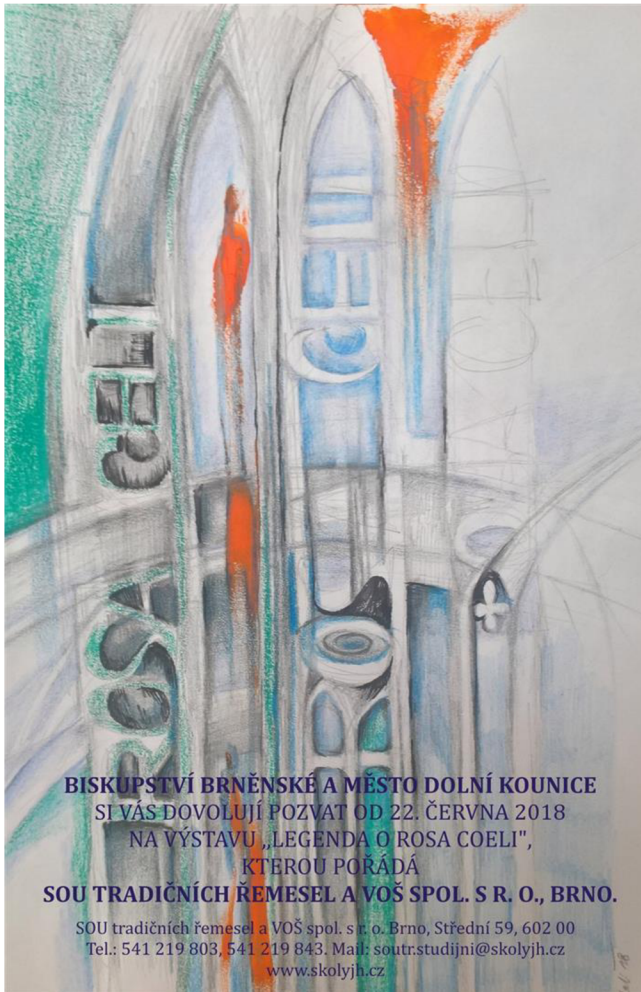
- Ekologického/ekologickou (zeleného; se snahou o cestování s co nejmenším dopadem na životní prostředí)
- Ekonomicky šetrného/šetrnou (levné nákupy, last-minute zájezdy, Airbnb, atd.)
- Kterého/ktou láká dobrodružství (hory, sjíždění řek, divoká příroda, atd.)
- Kterého/ktou láká odpočinek (wellness pobyty, lázně, moře atd.)
- Který/ktou často v rámci dovolené navštěvuje rodinu a kamarády
- Chatař, chalupář / chatařka a chalupářka
- Nábožensky založeného/založenou (kostely, poutní místa, atd.)
- Kulturního/kulturní (hrady, zámky, festivaly, divadla, historická centra města atd.)
- Gurmána/gurmánku (pivní a jiné festivaly, návštěvy restaurací atd.)
- Konzumního/konzumní (aquaparky, nákupy, zábavní parky atd.)
- Jiného/jinou

14.) Oceňuji, když se během cestování dozvim něco nového? (Např. historické, folklórní či geografické souvislosti).

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

15.) Již jste v minulosti navštívil/a určité místo hlavně z důvodu zajímavé pověsti či legendy, která se k němu váže?

- Ne
- Ano *(doplňte místo/region a název pověsti/legendy o kterou se jedná)* .....
- Ne, ale chystám se *(doplňte místo/region a název pověsti/legendy o kterou se jedná)* .....

Obr. 1 Pozvánka na výstavu – Dolní Kounice.
Zdroj: DOLNÍ KOUNICE (2018)

VYLUŠTI TAJENKU A VYZVEDNI SI ODMĚNU

1. Aurora – provází nás novým dnem
Aurora je první bohyně, která se objevuje v mýtických příbězích. Je to bohyně ranního světla a nového dne. Každé ráno se probouzí a rozsvěcuje svět. Její hlas je tak krásný, že lidé se probouzí a začínají nový den. Aurora je také bohyně krásy a lásky. Její láska je tak silná, že lidé se kvůli ní stávají šťastnými.

2. Pan – místo lásky světla
Pan je bohyně, která se objevuje v mýtických příbězích. Je to bohyně lesů a zvířat. Její domov je v lesu a ona se stará o všechny zvířata. Pan je také bohyně krásy a lásky. Její láska je tak silná, že lidé se kvůli ní stávají šťastnými.

3. Atlas – smutný obr
Atlas je bohyně, která se objevuje v mýtických příbězích. Je to bohyně země a nebe. Ona nesouhlasí s bohem Zeus a kvůli tomu je trestána. Musí nosit nebe na svých ramenou. Atlas je smutný, protože se cítí osaměle a těžce mu to jde.

4. Amor – láska Psyché – láska hory přenáší
Amor je bohyně lásky. Její láska je tak silná, že lidé se kvůli ní stávají šťastnými. Psyché je dívka, která se zamiluje do Amora. Jejich láska je tak silná, že Amor musí bojovat s bohem Zeus. Nakonec se zamiluje i Zeus a všichni jsou šťastni.

5. Herkules – dávný superhrdina
Herkules je bohyně, která se objevuje v mýtických příbězích. Je to bohyně síly a hrdiny. Ona má dvanáct úkolů, které musí splnit. Herkules je tak silný, že může nosit nebe na svých ramenou. Je to jeden z nejsilnějších lidí na světě.

6. Apollon – z bohů nejkrásnější
Apollon je bohyně slunce, měsíce a hudby. Je to bohyně krásy a lásky. Ona je tak krásná, že lidé se kvůli ní stávají šťastnými. Apollon je také bohyně umění a hudby. Ona učí lidi, jak hrát na housle a zpívat.

7. Pan – místo lásky světla
Pan je bohyně lesů a zvířat. Její domov je v lesu a ona se stará o všechny zvířata. Pan je také bohyně krásy a lásky. Její láska je tak silná, že lidé se kvůli ní stávají šťastnými.

8. Narcis – láska se špatným koncem
Narcis je bohyně krásy. Ona je tak krásná, že lidé se kvůli ní stávají šťastnými. Narcis se zamiluje do svého zrcadla a kvůli tomu se stává šíleným. Nakonec se zamiluje do vody a umře.

9. Venuše – dokonalá žena
Venuše je bohyně lásky a krásy. Je to bohyně krásy a lásky. Ona je tak krásná, že lidé se kvůli ní stávají šťastnými. Venuše je také bohyně umění a hudby. Ona učí lidi, jak hrát na housle a zpívat.

TAJENKA: Odměna vás čeká, pokud feketete heslo: **DOUFÁME, ŽE JSTE SI NAŠI HRU UŽILI. CO DĚLE?**

MAPA:

HRACÍ KARTA
Slavkov – příběhy do kamene tesané

Obr. 2 Slavkov, příběhy do kamene tesané - dětská hra.
Zdroj: ZÁMEK SLAVKOV - AUSTRERLITZ (2021a)

Obr. 3 Turistická stezka - Za pověstmi Dražanské vrchoviny.
Zdroj: DRAHANSKA (2019c)

MAPA

..... Tím mělký (odolná dlažba)
■ Informační Nohobice

SEZNAM STANOVISŤ
1. Pokladové - infocentrum / cukrárna Milena / 2. Mramorové - itala / 3. Lipové - lipa vobedy / 4. Podhradí - park Pod Káitany / 5. Medvědí - Kovářova louka / 6. ZKRACENÁ VERZE 5. Kamenné - Kamence / 7. Památné - Pernštejnský tvrz / 8. Pokladové - první nádvěstí hradu / 9. Vyhlídkové - vyhlídka na věži Měrovských / 10. Malinové - italo

HRACÍ KARTA

Korálky komorné Elišky

Hravý první výlet pro dospělé i děti i hračka

Objeďte poklady, jaké jste ještě neviděli. Ty opravdivé, jako je třeba medvědí stádo na zvláštním naražení. Ty i pohádky. Podle jednoho z legend kdysi sloužila na hradě Pernštejnská mládež a herká komorná Eliška. Neustále se puzádko, oblékala se v zrcadle a zasmušilá své porotnosti. Nic ji nebylo smut. Kvůli její vůči manželovi tu si nespokojil vůbec dobře. Eliška prožil nový smutek. A tak od té doby strážila na hradě jako blázná píseň. Možná ji můžete pomoci a soubě vyvolat odněm... Zkusíte sebestě její strážnou korálky.

OBJEZDNÝ VŘEDÁČKY Lukla, obědla pro doprčí a rozvození dlaní JAK UKOL: POKLADOVÉ a 4 bodové podle věku dítě a změnit strany KDY HIGAT. Hra je přizpůsobena v děti, kdy je otcovna hrač Podhradí (včetně podhradní).

PŘESTUPNOST VŘEDÁČKY Tímto není bohodí před příměstím pro otázky. Jakože je kladem, který musí nastavit, když jsou spíše přes vztahem kladem (obdobně je možná i klad). V tomto případě je povolen na hrad starosty vlády.

ZÁČETNÍ VŘEDÁČKY A VĚŠNÉ TRÁSY HRV Hra je ověřena užite, pokud k tomu přijde vzhled a město na stavěti. Jdeko autem přesto pod hrad Hraje od stavěti (Kamence). Andro v výhledu, vosa vosa vosa.

KONEČNÉ VŘEDÁČKY ČEMĚNA PRO SPONSIŘI LUSTITELI Po zisku odvozu je největší stavěti skupin 5 libovolných stavěti a ty jsou doprčí kladu. Ovládnout se vosa přiblíží na stavěti i CPE: vosa cukrárna Milena nebo ita (Malinové hrad).

VÝDAL: BRNĚNSKÝ Z. S. DESTINAČNÍ SPOLEČNOST PRO TURISTIKY: GRABAT BRNO A OKOLÍ - hraje se podpora job-motivace klad, www.gabratbrno.cz / Brno, s. s. 2018
Něch by: Bára Dvořáková / www.stupagroup.cz
Bavone, grafický design: Mgr. Jov. E. Kubanecký, jankabavone.com

HRACÍ KARTA

Co korálek, to řešení jednoho úkolu. Vyplníte je všechny?

3/ LIPOVÉ
Třeba ovocná v úrodné stromě let stádo ovce.
Pomocí ovce v ovčáku vypráví, při vstupu ovce ovce let stádo ovce.

4/ PODHRADNÍ
Hrad nedávno ovocný kladem let (a jak se ovce stává ovce), ovce let stádo ovce ovce, ovce let stádo ovce.
Bos hrad, ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.
Zkouška ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.

5/ MEDVĚDÍ
Převážně ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.
Zkouška ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.
Uživá ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.

6/ KAMENNÉ
Kamenný, na hradě ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.
Stavěti je ovce, po ovce ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.

7/ PAMÁTNÉ
Pomocí ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.
Ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.

8/ POHÁDKOVÉ
Pohádkový hrad let stádo ovce, ovce let stádo ovce.
Ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.

9/ VYHLÍDKOVÉ
Pohled na ovce, ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.
Vše ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.

10/ MALINOVÉ
Na ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.
Ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.

1/ POKLADOVÉ
Začneme ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.
Ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.

2/ MRAMOROVÉ
Pohled na ovce, ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.
Ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.

1/ POKLADOVÉ
Začneme ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.
Ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.

2/ MRAMOROVÉ
Pohled na ovce, ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.
Ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.

3/ LIPOVÉ
Třeba ovocná v úrodné stromě let stádo ovce.
Pomocí ovce v ovčáku vypráví, při vstupu ovce ovce let stádo ovce.

4/ PODHRADNÍ
Hrad nedávno ovocný kladem let (a jak se ovce stává ovce), ovce let stádo ovce ovce, ovce let stádo ovce.
Bos hrad, ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.
Zkouška ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.

5/ MEDVĚDÍ
Převážně ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.
Zkouška ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.
Uživá ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.

6/ KAMENNÉ
Kamenný, na hradě ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.
Stavěti je ovce, po ovce ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.
ÚKOL: Poděte se na kamenný, kamenný ovce let stádo ovce. Když z ovce je jedovatý. Stádo ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce. Když ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce. Když ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.

7/ PAMÁTNÉ
Pomocí ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.
Ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.
ÚKOL: Jak ovce „Mlá“ ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.

8/ POHÁDKOVÉ
Pohádkový hrad let stádo ovce, ovce let stádo ovce.
Ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.
ÚKOL: Stavěti hrad ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.

9/ VYHLÍDKOVÉ
Pohled na ovce, ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.
Vše ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.
ÚKOL: Pomocí se začneme na ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.

10/ MALINOVÉ
Na ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.
Ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.
ÚKOL: Najděte ovce let stádo ovce, ovce let stádo ovce.

Obr. 4 Hrací karta – Pokojské Elišky.
Zdroj: MIKROREGION PERNŠTEJN (2018)

Pověsti a symboly

POVĚSTI

POMSTA MEDVĚDICE

V době, kdy právě postavený hrad Pernštejn neměl ještě žádné jméno, míval pod hradem své bydliště uhlíř. Byl to muž svalnatý, otužilý a statečný. Ustavičný pobyt na zdravém vzduchu a těžká práce zocelily jeho svaly a časté zápasy s dravou zvěří ho učinily neobojácným a neohroženým. Jednou se toulal lesy a ve skalní rozsedlině objevil medvědí doupě. Uchopil do ruky tesák a nahlédl dovnitř. Byl odhodlaný bojovat i s medvědem. Jaké však bylo jeho překvapení, když ve slují našel jen hrajeící si medvíďata. Uhlíř neváhal ani okamžik, uchopil mláďata a odnesl je domů na hraní svému malému synkovi. Radost dítěte však dlouho netrvala. Na druhý den zanesl uhlíř medvíďata na hrad a daroval je hradnímu pánovi.

části černou utáto medvědí tlapou šikmo k vlnajícímu okraji s červenými drápy k hornímu okraji. Poměr šířky v délce listu 2:3.

Současný znak a prapor byly obci uděleny Rozhodnutím předsedy Poslanecké sněmovny Václavem Klausem ze dne 9. dubna 2002. Vychází z historických podkladů a hlásí se k původním barvám znaku pánů z Pernštejna. Od 10. října 2006 byla obec Nedvědice stanovena Rozhodnutím předsedy Poslanecké sněmovny městysem.

Pečet'

První pečet' obce je doložena v 16. století. Na této pečetí byla v horní polovině pečetního pole uprostřed zubří hlava s houžví v levé nozdře, v dolní polovině po pravé straně keser, po levé straně medvědí tlapa. Nedvědice patřila v letech 1350-1596 pánům z Pernštejna, kteří měli na stříbrném štítě černou zubří hlavu se zlatou houžví v nozdřích. Nedvědice tedy přijala do svého znaku erb své vrchnosti, ale změnila barvu štítu na červenou a barvu zubří hlavy na hnědou, dávající proti heraldickým zásadám barvu na barvu, a vpravo od hlavy položila na štít hnědý keser jako symbol jednoho ze zaměstnání obyvatel, vlevo šedou medvědí tlapu, zdůrazňující tak své jméno. Stejně znamení bylo i na pečetí používané v 18. století.

Po roce 1850 je používáno oválné razítko, na němž byla vpravo kráčeující medvědice nesoucí na ramenou dítě, bylo používáno až do roku 1949. Radní městečka chtěli tímto symbolem dokazovat svoji nezávislost na panství, které až do roku 1945 na svých statcích používalo zubří hlavu.

V roce 1991 schválilo zastupitelstvo užívání tohoto symbolu pro své prezentační dokumenty.

stačil mrknout okem, Bílá paní stanula vedle něj. Překvapený panoš už nechtěl couvnout, políbil ji a mrtev padl k zemi.

Když padl poslední mužský potomek rodu z Pernštejna, Bílá paní celé noci bědovala a spínala ruce. Po smrti Frebonie, jíž vymřel perněštejnský rod i po přeslici, se zjevila Bílá paní naposledy a od té doby ji nikdo nespátřil.

Připomíná ji pouze vyobrazení, jak Žibřid vraždí vlastní dceru, zachovalé v hospodářských místnostech hradu Pernštejna.

Hynek Jurman

SYMBOLY

Znak

Znak městyse vznikl v roce 1727. Na stříbrném podkladě erbového štítu je v jeho středu umístěna zubří hlava s houžví v nozdřích, v dolní polovině po levé straně z pohledu diváka najdeme keser* a vpravo medvědí tlapu.

*Co byl keser? Bývala to rybářská síť tvaru pytle. Užívalo se jí k lovu nebo k rychlému přenesení ryb, které nevydržely delší dobu bez vody. S tím souvisí rčení „běhá jako s keserem“ tedy rychle, horkivě.

Prapor

Bílý list, nahoře ve střední části černá zubří hlava s červeným jazykem a žlutou houžví, provázená dole v žerďové části kolmo postavenou černou vrší a ve vlnající

Když se medvědice vrátila do sluje a zjistila, že jí někdo uloupil mláďata, dala se do hrozného řevu. Ztráta mláďat z ní učinila zuřící šelmu. Vyrázila z doupěte a pobíhala po lese. Mohutnými tlapami rozrývala půdu a ničila vše, co jí přišlo do cesty. Bystrý čich ji konečně přivedl na stopu. Přiběhla k uhlířové chaloupce právě ve chvíli, kdy uhlíř se ženou odešl k milíři. Doma pokojně spal pouze malý hošík. Rozlícená medvědice marně hledala svoje mláďata, marně je volala, marně čenichala. Nakonec popadla uhlířova synka a zmizela s ním v lese. Uloupení medvěďat tak uhlíř těžce odpykal. V místech uhlířovy chalupy vznikla později ves. Na památku smutného uhlířova příběhu byla nazvána Nedvědicí. Do obecní pečeti později dostala vzpřímenou medvědicí, jež nese v předních tlapách dítě. A nově postavený hrad byl pokřtěn na Medvědí kámen, německy Bärenstein. A odtud byl jen krůček k českému názvu Pernštejn.

Z knihy pověstí Karel Kalláb: V tajemných zátokách Svatky, 1931

Upravil: Antonín Špaček
Kresba: Stanislav Bělík

PERNSTEJNSKÝ TIS

Podél řeky Švarcavy se vracel unavený poutník. Spěchal pod rodnou střechu, ale krok už měl těžký a roztrášený. Měl za sebou dlouhou cestu, vracel se až ze Svaté země. Na zádech už také nesl hezkou řádku křížků. Unaveně se opíral o tísovou hůl z palestinského háje a bílý vlas i dlouhý plnovous mu vlály ve větru. Náhle před ním vyrostl holý skalnatý kopec a na něm spatřil lidské mraveniště. Lopotili se tam kameníci, tesaři, zedníci i horníci, celkem stovky poddaných z okolních vesnic. Jedni snášeli kámen a silné kameny, další otesávali mramorové kvádry, někteří hloubili sklepy, příkopy a studnu. Poutník zůstal zaražen nad takovou troufalostí a hned se zajímal, co to lidé staví na takové strašné skále. „Stavíme hrad, „ odsekl jeden kameník a dále si hleděl práce. „Nikdy se vám to nepovede! Na skále nemůže vyrůst další skála!“ zhroutil se stařec. „Stavíme z kamene a ne z tvé víry!“ narovalná záda kamenícký mistr. „Stopy tvých kroků dávno zanese písek, ale naše dílo tu bude stát!“ „Nic tu nebude stát! Ani strom, ani keříček se tu neuchytí!“ zahřímá

poutník a potom zarazil hůl do kamenné suť. „Dříve se tato stará hůl na skále uchytí a letorosty vydá, nežli vy postavíte hrad!“

Pak kvapem odešel a nikdo už o něm nikdy neslyšel. Lidé pokračovali ve své práci a zjara užasli nad zázrakem. Hůl skutečně zapustila kořeny, s první mízou se objevily puký a zanedlouho vypučely zelené ratolesti. Současně začaly růst ze skal kolmé zdi. Trvalo ještě řadu let, než byl vystavěn Pernštejn, jeden z nejpevnějších a nejkrásnějších hradů. Pod hradbami zatím vyrostl z poutníkovy hole štíhlý strom, jenž staletími zesílil v mohutný tis. Na Pernštejně se věří, že strom je strážcem hradu a že s ním má společné osudy. Když bouře zničila část koruny, klesla i velká klenba v hradní síni. A když uschla jedna tísová větvíčka, musel být z hradu snesen celý chatný ochoz. Až prý padne tento krásný strom, zanikne i hrad Pernštejn.

Z knihy pověstí Hynek Jurman: Zubštejnské dědictví, 2002

O PŮVODU JMÉNA KLEČANY

Kam se hrabali Rožmberkové na Pernštejny! Těm patřilo jeden čas mnohem více statků a zboží než pánům z Růže. Jejich byl Tovačov, Přerov, Lípnický a Prostějov, patřila jim Hluboká, ale i Pardubice a třeba Litice. Tím více jim vadilo, že svobodný dvorec na dohled od Pernštejna měl svého vlastního pána. Hospodařil na něm zeman Vítek se svou starou matkou. K perNSTEJNSKÉ vrchnosti ho vlastně vázala jediná povinnost, musel zde žádat o povolení k sňatku. Na ten však Vítek nepomýšlel, žil svobodně a po svém, věnoval se práci, ale nezapomínal ani na lov a zábavu. Jeho dvorec byl tmem v oku pánům z Pernštejna, kteří jej chtěli připojit ke svým državám. Činili proto Vítkovi různá příkoří, ale ten vše statečně snášel a o nic nehodlal prosit. Jeho stará matka však stárla a začala snít o mladé hospodyni. Což o to, o nevěsty neměl Vítek nouzi, ale jít prosit na hrad se mu nechťelo. Matka však stále naléhala, a tak syn nakonec poslechl. Potlačil v sobě hrdost a rozvážně stoupal vzhůru k hradu. Byl předveden před pána, poslušně požádal o povolení, ale svolení nedostal. Pernštejn se s chutí pásl na jeho ponížení a nakonec se mu vysmál: „Kdybys přišel i v kleče, stejně povolení nedostaneš!“ Zdrčený Vítek přestal vycházet ze svého obydlí, trápil se a nadával na mocného souseda. Matka však byla neodbytná, nadále naléhala a syn ještě jednou poslechl. Na vlastním dvoře poklekl a po

kolenou zamířil ke hradu. Ploužil se tak pomalu vpřed, ale více než rozedraná kolena ho bolelo ponížení a potupa, k níž se sám propůjčil. Asi v polovině cesty mu došla trpělivost, vyskočil na nohy a vztekle zvolal: „Nikdy se ti nepoddám ryšavý Pernštejne! Už bylo dost krivdy a bezpráví! Poddaný lid se musí dočkat spravedlnosti!“ Vrátil se domů a na zarmoucenou mámu ani nepohlédl. Ta teď začala konat sama. Klekla si před prahem, po kolenu vyšla z dvorce, urazila tak dlouhou cestu kolem potoka a po kolenu se drala i vzhůru ke hradu. Došla tak až k hodovní síni! Zde se postavila před pána a začala prosit za syna. Pán pohlédl na její do krve rozedraná kolena a snad se v něm pohnulo svědomí. Zželelo se mu nebohé ženy a vyhověl jejímu přání.

Vítek se brzy šťastně oženil a svobodný dvorec byl na památku zoufalého činu staré vdovy nazván jménem Klečany.

Z knihy pověstí Hynek Jurman: Zubštejnské dědictví, 2002

PERNSTEJNSKÁ BÍLÁ PANÍ

V době, kdy na Pernštejně sídlil Polák Žibřid, snad prý potomek samotného zakladatele rodu Věnavy, byl hrad obležen početným zástupem Moravanů. Nepřáli si polského pána, i když byl moravského původu. Když rytíř poznal přesilu nepřátel, začal s nimi vyjednávat a nakonec sjednal příznivé podmínky k uzavření míru. Obléhatele už pokojně vstupovali do hradu, ale nejstarší rytířova dcera se dále bránila a nechťela přiměřit přijmout. "Raději padnu, než se vzdám té holotě!" volala odhodlaně. Vtom k ní přiskočil rozzlobený Žibřid a mečem vlastní dceru proklál. Ta klesla mrtvá k nohám rychle vystřízlivělého otce a od té doby se na Pernštejně zjevovala. Jakmile odbyla jedenáctá, vždy kráčela přes nádvoří ke hradu. Byla oděna v dlouhé bílé šaty, krásné zlaté vlasy měla rozpuštěné a u pasu jí zvonil svazek klíčů. Každé zjevení vždy zvěstovalo něco důležitého. Její veselá nálada předznamenávala nějakou radostnou událost, například narození potomka slavného perNSTEJNSKÉHO rodu. Pokud však měla černé rukavice a bédovala, vždy to znamenalo nebezpečí, neštěstí a smrt. Sama však nikomu neublížovala. Až jednou . To se na Pernštejně konala hluchá svatba a jeden rozpustilý panoš se chvátal, že Bílou paní políbí. Než

Obr. 2 Pověsti staré radnice - Brno.

Pověsti staré radnice

O zakřivené věžičce   Při stavbě Staré radnice se brněnští radní rozhodli vytvořit důstojný portál. Pověřili tím místního rodáka, kamenického mistra Antonína Pilgrama, který se vyučil až u pražských kamenických mistrů. Pilgramovi a jeho pomocníkům byla přislíbena pěkná odměna. Mistr a jeho pomocníci pracovali, jak nejlépe uměli. Když byli s prací téměř hotovi, požádali alespoň o malou zálohu. To radní odmítli s tím, že nezaplatí za něco, co se jim třeba nakonec nebude líbit. Pilgrama se velice dotklo, že radní nechtějí za jeho práci zaplatit a proto poslední - prostřední fiálu ohnul. Je stejně „rovná“ jako bylo „rovné“ právo radních. Než se nadáli, byl Pilgram pryč a již nebyl nikdo, kdo by věžičku napravil.
O brněnském drakovi   Pověst praví, že kdysi v okolí Brna žil v jeskyni u řeky Svatky zlý drak, který ohrožoval široké okolí. Když dostal hlad, tak sežral, na co přišel. Lidé se ho velice báli. Kupci se začali městu vyhýbat, ženy nemohly jít na trh. Radní ale nedokázali přijít na způsob, jak se ho zbavit, dokonce slíbili odměnu sto zlatých mincí tomu, kdo draka zabije, ale nikdo se neodvážil. Jednoho dne do krčmy U Modrého lva zavítal zcestovavý řezník a prohlásil, že draka zabije a požádal, aby mu přinesli ovci a pytel nehašeného vápna. Ovci zařil, vyvrhl její vnitřnosti a místo nich do ovce nasypal nehašené vápno a opět ji zařil. Ovci poté pohodil k řece, kde drak žil. Drak ovci spatřil a celou ji sežral. Když ze břehu znovu vlezl do vody, nehašené vápno se začalo hasit a draka zevnitř zabilo. Řezník dostal svou odměnu a odcestoval. Na oslavu pak byl drak pověšen do portálu Staré radnice.
O brněnském kole   Kolem roku 1636 žil ve městě Lednici muž jménem Jiří Birk. Při popíjení v hospůdce se posilněný vínem jednoho večera vsadil se svými kamarády, že během jednoho dne porazí strom, udělá kolo k vozu a dokutálí ho až do Brna. Ráno se Birk s obrovským klením pustil do práce a v poledne bylo kolo hotovo. Kolář si myslel, že dokutálet kolo do Brna už bude hračka. Velmi se zmýlil. Cesta byla nekonečná, ale popoháněla ho představa vysmívajících se kamarádů. Z posledních sil kolo dokutálet až na radnici, nechal si od purkmistra vystavit potvrzení a vrátil se domů. Sázkou sice vyhrál, ale peníze mu to nepřineslo, každý si myslel, že mu při sázce pomáhal ďábel, lidé se mu vyhýbali, zakázky nepřicházely. Nakonec zemřel sám a úplně chudý. Kolo je pověšeno v průjezdu Staré radnice a připomíná neuvěřitelnou zručnost jeho tvůrce.
O zalděném radním   Během husitských válek se husitské vojsko dostalo až k městu Brno a chtělo jej dobýt. Vzhledem k tomu, že bylo město tehdy velmi dobře opevněno silnými hradbami, získali husité tajně některé měšťany na svou stranu a ti jim měli otevřít brány. O tomto spiknutí se však dozvěděl šašek císaře Zikmunda Borro, kterému se ještě týž den podařilo uniknout z husitského zajetí a okamžitě šel vyzradit brněnským radním, jaképak spiklence to mezi sebou na radnici mají. Všech šest radních - zrádců zatkli a popravili, hlavu hlavního spiklence Haase nabodli na kůl a vystavili pro výstrahu na radnici. Zanedlouho podle ní vytvořil sochař kamennou hlavu, kterou zasadil do zdi vedle zadního vchodu do radnice v Mečové ulici, kde se nachází dodnes.
Zvonění na Petrově   Od května do srpna 1645 obléhal generál Lennart Torstenson Brno. Jednoho dne se zařekl, že buď Brno dobude, než začnou v kostele sv. Petra a Pavla na Petrově vyzvánět poledne, anebo obléhání zanechá. Když pak na město zaútočil a Brno bylo už takřka dobyt, staříčkový zvoník se rozhodl, že dodá sílu obráncům tím, že jim zazvoní na zvon. Když tak učinil, Torstenson si myslel, že už je poledne, a od Brna odtáhl, ač bylo teprve 11 hodin. Od těch dob se v tomto kostele zvoní poledne vždy už v 11 hodin.   Druhá varianta pověsti tvrdí, že Torstenson se tak zařekl na válečné poradě v předvečer posledního útoku na Brno a slyšel ho špehující Brňan. Následujícího dne, když bylo 11 hodin a zdálo se, že Brno padne, rozhodli se obránci nechat zvonit na Petrově poledne o hodinu dříve.

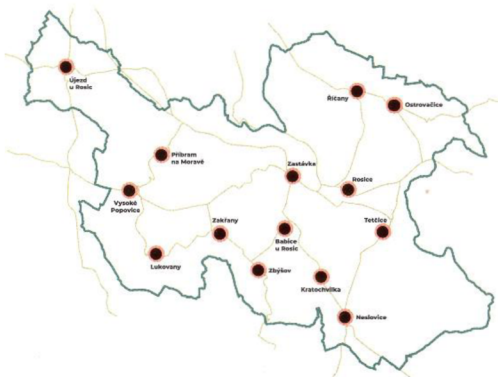
MIKROREGION KAHAN

Jsmo spolek čtrnácti obcí, městysů a měst. Žije zde téměř 20 tisíc lidí. Nachází se jen kousek od Brna. Máme co nabídnout – pořád živou hornickou historii, která navždy ovlivnila zdejší kraj, památky, tajemná místa, krásnou přírodu, ale taky řadu míst na koupání či odpočinek. Přesvědčte se sami. Veškeré informace, tipy na výlet, zásadní historické události nebo krásné fotky najdete na našem webu.

Kdo k nám patří?

- Babice u Rosic
- Kratochvilka
- Lukovany
- Neslovice
- Ostrovačice
- Příbram na Moravě
- Rosice
- Říčany u Brna
- Tetčice
- Újezd u Rosic
- Vysoké Popovice
- Zakřany
- Zastávka
- Zbyšov

#mikroregionkahan
#uzijtesikahan

Mikroregion Kahan

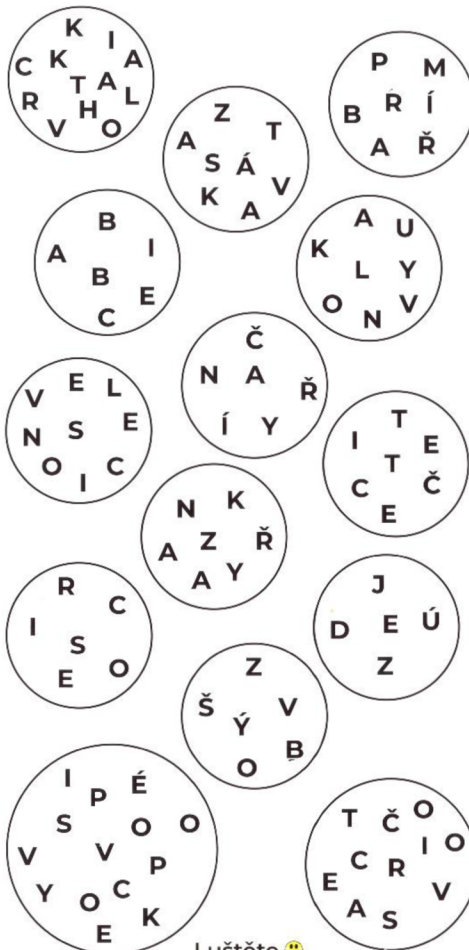

Mikroregion Kahan

www.mikroregionkahan.cz

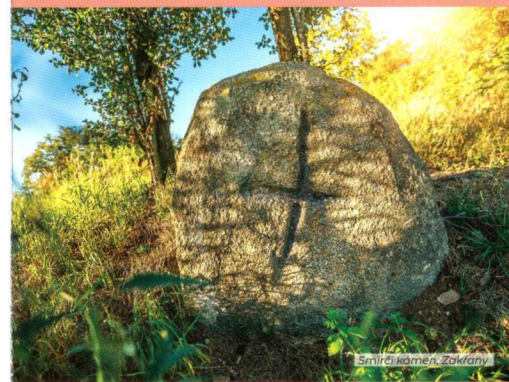
EZLTNAJŠYIKJŽHGU NOVALČHPBAFIKRMIFQS

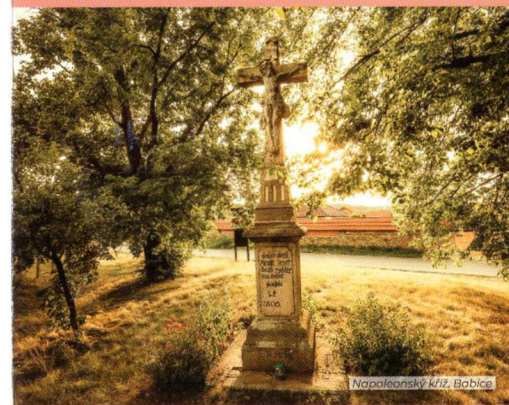
Luštěte 😊

UŽIJTE SI KAHAN!

Poznejte místa Mikroregionu Kahan, kde mrazí.
Projděte se kolem křížů, smířčích kamenů,
po místech tajemných

Smířčíkamen, Zakřany

Napoleonský kříž, Babice

Obr. 3 Užijte si Kahan.

PUTUJTE S NÁMI DO MÍST TEMNÝCH A TAJEMNÝCH

■ ZAKŘANSKÝ HORROR

Nenápadný balvan s vyrytým křížem za Zakřany je připomínkou dávné milostné tragédie. Dva chlapci toužili po stejné dívce a při pútece na cestě mezi Zakřany a Vysokými Popovicemi došlo na hádku s noží. Řež nepřežil nikdo ze tří milenců. Kámen byl nedávno nalezen v Popovicích a umístěn tam, kde jeden z mladíků podle pověsti skončil.

■ ROSICKÉ POSLEDNÍ SOUDY

Rosicím bylo na staletí přiřknuto hrdelní právo, ve zdejší šatlavě se vyslychalo a mučilo. Odsouzení na svůj trest pak čekali připoutaní k pranýři, který dodnes najdete nad schody u rosické radnice. Právo útrpné připomíná i instalace v mučírně na rosickém zámku. V tamním podzemí je i místo se zvláštní energií, kde se nikdo necítí dobře a říká se, že zde straší. Kdo či co však není jasné.

■ TAJEMNÉ ŘÍČANSKÉ HRADISKO

Divý ohnivý pes se podle povídaček prohání na hradisku nedaleko Řičan. Jiné pověsti říkají, že je to obrovský černý pes s ohnivými očima. Kdo by tu přespál, tomu prý hrozí z té hrůzy oněmění, minimálně koktání. Za dne je však Řičanské hradisko – zřejmě opravdu bývalé sídlo chráněné příkopy – fajn místo na výlet a opečení špekáčků.*

Kde se najíst, napít a přespat?

Stále aktualizovaný seznam najdete na www.mikroregionkahan.cz

■ SVĚDKOVÉ ZBÝŠOVSKÝCH VRAŽD

Toulání po lesích kolem Zbýšova nebylo vždy zrovna bezpečné. Dva pomníčky jsou tichými svědky vražd. Na první z nich narazíte po cestě od Zbýšova ke studánce Barbora a Padochovu. V roce 1874 zde pytlák číhal na lesníka, ale místo svého nepřítele zastřelil jeho mladého syna. Druhý najdete za Padochovem směrem k Rybičkové skále. Marie Šurá ze Zbýšova tu v roce 1919 zemřela rukou svého syna, který šel po penězích, které nesla trafikantka do Ivančic.

■ OSTROVAČICKÝ VÝBUCH

Je to malý nenápadný kámen u příjezdu do Ostrovačic, stojí za ním však velké neštěstí. 3. července 1993 zde na povozech vybuchl náklad střelného prachu a několik převozníků nepřežilo.

■ VÁLEČNÉ ÚTRAPY

Nejvic místní obyvatele potrápila napoleonská vojska a pak konec 2. světové války. Poté, co francouzská vojska, která se s ničím nemazala, odtáhla, v Babicích a Příbrami vztyčili děkované kříže. Památníky připomínají ve všech obcích Kahanu oběti obou světových válek, hlavně duben a začátek května 1945 zde byl krušný. Zastavila se tu fronta. Padlé – nejčastěji sovětské vojáky – připomínají i jednotlivé neoznačené pomníčky ve zdejších lesích, hned několik jich je u Babic, kde se lidé před útoky museli schovávat v dole.

Oficiální trasy, cyklotrasy i výlety „bočními“ uličkami najdete ve speciální sekci Putuj za pomníčky na webu www.mikroregionkahan.cz.

NEBEZPEČNÉ PODZEMÍ

Podívejte se na pozůstatky dolování

■ BABICKÁ ČERŇ

Důl Ferdinand a další menší jámy změnily Babice ze zemědělské v hornickou obec. „Ferdinandka“ tu stále je – některé bývalé důlní budovy stojí. K nim však nechodte, jsou na soukromých pozemcích. Určitě se ale vydejte na odval – haldu Ferdinanda. Nejkratší cesta na ni vede po trase bývalého dopravníkového pásu, je hodně strmá a pozor na vršku, at nezhučíte dolů ze srázu. Babická halda s černočernou zemí je ale hlavně příjemným březovým hájem s posezením a krásnými výhledy na Dražanskou vrchovinu.

■ ZBÝŠOVŠTÍ GIGANTI

Bez fotografie těžní věže Simson se ze Zbýšova neodjíždí. Její secesní konstrukce je prostě krásná a je to vlastně jedna z mála památek na dolování černého uhlí na Rosicku vůbec. Můžete ale i zde vylézt na umělou horu – haldu, která se vypíná nad městem a vidět je z ní na Oslavansko, Pálavu a dokonce Alpy. Také je pod ní bývalý areál dolů Antonín, Jindřich a Jindřich II, ten poslední jmenovaný (byť skrytý pod betonovým špuntem) stále drží český rekord v hloubce. Uhlí šlo nahoru až z 1 492 metrů. Pokud se chcete toulat, zajděte si na bývalou cihelnu nebo „až do prvohor“, k Rybičkové skále.

■ ZASTÁVECKÉ VZPOMÍNKY

Než horníci sfárali, vyslechli si denní úkoly a společně se pomodlili. V Zastávce tak činili v cechhausu, který je dnes kapli sv. Jana Křtitele. Od malé kapličky se vydejte k lesoparku, na jeho úpatí narazíte na vjezd do někdejšího areálu dolu Julius. Dolů zde bylo mnoho, třeba Silniční, v jehož budově dnes sídlí místní DDM. A daleko do dálí září růžová stavba jednoho z nejstarších dolů v oblasti – Herring. Krásně ji uvidíte při výletu na Masarykovu studánku, kterou založila Rosická báňská společnost.

O zamilované Viktorce

Ve Vyškově žila dívka jménem Viktorie Veselá. Bylo jí 17 roků a její milý vykonával ve Vyškově tesařské řemeslo. Protože v té době nebyla pro tesaře ve Vyškově práce, rozhodl se odejít za prací do světa. Viktorka ale měla strach, že si ve světě najde jinou a zpátky se už nevrátí. Zamilovaná Viktorka mu proto chtěla pomoci a zajistit práci doma. V hlavě mladé dívky se zrodil šílený plán. Nejvíce práce je přeci, když třeba město vyhoří... Požár založený nešťastnou dívčí rukou zachvátil celé město, které vyhořelo téměř dokonale. Požár měl tragické následky, nepoškozené zůstaly prý tehdy pouze dva domy, nemluvě o tom, kolik lidských životů asi tento hrůzný čin musel stát. Mladý tesař možná práci sehnal, nebohou Viktorku však čekala mnohem černější budoucnost. Pravda o tom, že město zapálila, vyšla najevo a nešťastná Viktorka pak byla odsouzena k trestu smrti upálením. Rozsudek byl vykonán a Viktorie se tak stala poslední popravenou ve Vyškově.

www.vyskov-mesto.cz

Jihomoravské město Vyškov po staletí představuje kulturní, společenské a hospodářské centrum regionu. K Vyškovu se váže bohatá historie, díky níž patří odepaměti k předním moravským sídlům. Závan dávných časů na nás dýchá z památek, kterých se ve Vyškově zachovalo mnoho. Ohlas minulých dob k nám však dolétá také z vyprávění našich předků, kteří si příběhy předávali z generace na generaci. Často zapracovala fantazie natolik, že mnohé skutečnosti úplně změnila, ale i tato fantazie vypravěčů odráží drahocenného ducha dřívější doby. Pojďme se ponořit do minulosti díky těmto příběhům, které možná nejsou pravda, možná jsou, nebo jsou pravda jen zčásti.

Zdroje:

Z knihy *Pověsti, paměti a příhody z Bučovska, Slavkovska a Vyškovska*, kterou sepsal A. Procházka
Pověst o založení Vyškova – Vojtěch Procházka vydal vlastním nákladem v lednu 1932 v Obzínově tiskárně
Divoženky u studnic – podle zápisu učitele Tomáše Pořízka ve školní kronice v Odrůvkách vypsál J. Vychodil

Ilustrováno motivy z vyškovské habánské keramiky

POVĚSTI A PŘÍBĚHY Z VYŠKOVA

Vyškov
■■■■■■■■

Obr. 4 Pověsti a příběhy z Vyškovska.

Pověst o založení Vyškova

Před dávnými časy, v těch dobách, kdy v našich zemích vládl mocný Samo, černaly se tmavé hvězdy na místě, kde dnes stojí Vyškov. Na jihovýchod odtud nalézal se hrad Orlov, který přes léta obýval mocný pán Radimil z Orlova. Jeho dcera Viška byla Samovou ženou, ten sice měl dvanáct žen, ale Viška mu byla ze všech nejmilejší. Urostlá postava, krása pohledu a líbeznost pohybů pojila se u ní neobvykle s odvahou a silou. Všichni k ní pak hleděli, když s tváří nadzemsky změněnou věštila události budoucí. V těch dobách vytáhl Samo do pole proti Avarům a Viška, která jindy svého manžela věrně doprovázela na výpravách válečných, odebrala se k svému otci na hrad Orlov, aby tu očekávala dítě, které se jí mělo narodit. Doprovázena otcem, usedla jednou na návrší proti hradu Orlovu tvář k východu slunce a zachváčena věšteckým duchem, s hořkým pláčem předpověděla, že se brzy jí narodí syn, ale že jemu i matce je osudem určena smrt. Věštila i rozkvět říše moravské, její vzrůst i pád a zase opětné vzkříšení a slavnou vládu nad zeměmi sousedními. Pak obrátila oči k hustému lesu nedaleko Orlova v údolí řeky a řekla, že tam bude místo posledního odpočinku pro ní i jejího syna, jemuž určila jméno Samoš. Objímala otce a prosila ho, aby dal po smrti její i syna spálit těla a popel obou, aby uložil do kamenné nádoby. Pak měl zavolat jejího bělouše, nádobu přivázat k sedlu a pak koně volně pustit a sledovat jeho cestu. Až se bělouš zastaví v lese u vysokého dubu, označí sám místo pro mohylu: kde třikrát zahrabe pravou nohou, tam vytryskne ze země pramen a utvoří u její mohyly studánku, do níž přejde věštecký dar, od bohů Višce udělený. Na tomto místě měl Radimil vytvořit mohylu a uložit nádobu s popelem. Studánka pak měla věštit Moravanům šťastný či nešťastný konec pokaždé, když vytáhli do boje. Pokud je čekalo vítězství, voda měla být jasná, byla-li souzena porážka, voda měla zrudnout do červena a povrch pokrýt popelem. Tak Viška věštila osud sobě i své zemi. Po několika dnech splnila se její věštba a zarmoucený otec splnil její přání, přivolal bělouše, připevnil nádobu s popelem k sedlu a vše událo se přesně tak, jak Viška předpověděla. Tam, kde uložili popel, byla vytvořena

okrouhlá mohyla a u ní pak slavili zápalnou obětí památku věštce Višky. Po smrti obou drahých chtěl být otec nablízku popela jejich, i poručil mýtit les a tvrz si zde zbudovat, kterou nazval jménem své dcery „Viška“. Na té se pak usadil, opustiv staré sídlo. Brzy dočkal se zprávy o vítězství Samova vojska a tehdy poprvé se projevila zázračná moc studánky, jejíž voda prudce proudila do velké výšky a při tom zůstala jasná a průzračná do dna. Od té doby šířila se pověst o zázračné věštecké studánce. Samo vítěz vrátil se z boje, jímž podmanil si celou panonskou zemi. Zarmoucen nad ztrátou syna i manželky, rozkázal vzít ji do počtu božstev chránících zemi, aby již nikdy nebylo zapomenuto jméno a aby šlo od rodu k rodu. Mohyly dal ozdobit bronzovou sochou a kol tvrze vystavěl vladařské sídlo, jemuž zůstalo jméno „Viška“. Celý věk vládl Samo a ve stáří 100 let zemřel. Po boku mohyly první nasypána byla druhá, pod níž uložen popel Samův, a za 10 roků pak třetí, jež chovala popel Radimila z Orlova. Léta a staletí mýjela, zanikl věštecký pramen, mohyly byly smeteny, jen pověst zůstala.

O původu studánky Strachotínky v Hamiltonech od slovanských věrozvěstů

Když byli povoláni Rastislavem do říše velkomoravské soluňští věrozvěstové Konstantin a Metoděj, čili slovanskými jmény Crha a Strachota, navštěvovali z děvinského velehradiska, které bylo nad ústím Moravy do Dunaje, se svými žáky kraj po kraji a učili Moravy novému náboženství. Tak zavítali také do ústředí zdejšího kraje na hradisko pustiměřské a odtud podnikali výpravy do jednotlivých vesnic. Na letní horký den byl určen jejich příchod sem do dědického žlíbku. Od rána čekal je tu zástup domácích i okolního obyvatelstva. Dospělí i mládež se usadili v úzkém žlebě na kamenech i v trávě a zvědavě vzhlíželi k nezvyklému průvodu, který za vážného zpěvu sestupoval s Kozí horky do žlíbku. Zřeli v průvodu mnoho známých sedláků radslavských i pustiměřských. Když stanul průvod mezi shromážděnými a hosté se uvítali se známými z domácích, vystoupil na balvan ve stráni jeden z cizinců, jehož

hubená postava a bledý obličej nesvědčily o pevném zdraví. V dlouhé řeči poutavě a nadšeně vykládal shromážděným o účelu příchodu svého a bratra Strachoty, o pravém Bohu, o jeho zákonu lásky, o plnění jeho příkazů, o bratrství všech lidí a ještě o jiných věcech, o kterých zdejší lid nikdy nepřemýšlel, ani dosud neslyšel. Hodiny plynuly, slunce vystupovalo a pářilo, ale chorý kazatel nedbal únavy ani nemoci. Ale náhle byly jeho síly přece vyčerpány; ve mdlobě klesl do rukou nejbližších posluchačů. Tu bratr Strachota úderem paty vyvolal ze skály proud studené vody a s tou omdlelého Crhu vzkřísili. Z této příhody tedy vznikla studánka, od svého původce Strachoty dostala jméno, na věčnou a slavnou paměť slovanských apoštolů vyrostla v kraji její obliba.

Divoženky u Studnic (v nářečí studnicko-odrůvském)

Stařenka ze Studnic vyprávěla panu učiteli Tomáši Pořízkovi:

„Ach, jejda, to bévalo tenkrát zle, deš te diví žene bévale. To nesměle matke nechat dítě samo na polo v kolembačo, jak to hoděla jedné žencké – už si nezpomeno, kerá to bela. Toš ta istá matka nechala dítě – bel to chlapec – ho lesa v kolembačo a vokopávala jablůška. Toš najedno veběhla z lesa ta divá žena ze svém děckem, popadla kloka z kolembača, sviho tam hodila a hneť zas bela pryč. Ta matka hale neviděla, že měla převekslovaný děcko; toš kvíčeró ho pěkně vzala a šla dom – ale belo hi to divný, že to děcko pořád plakalo a hať mo dávala co chcela, toš řvat nepřestalo. Deš to děcko verostlo věči, to se him zdálo, že má velké hlavo a že belo takový škaredý a toze neposlošný. Jedno k nim přešla jakási stařenka a toš him poradila, habe hořezale tři trňový šibáke a habe ho pokaždý hodně zbilé, deš něco hodělá. Toš voni to tak hoděla a deš pře ten třeti šibák još vo něho holámale, toš se najedno v otevřó dveře, přeběhne žencká s chlapcem – popadla si teho sviho neposlocho a teho, co převedla, him nechala. – A to pře je pravda – to já sem sléchala vod našich.“

Zadání bakalářské práce

Autor: Eva Plíšková
Studium: 11800617
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Management cestovního ruchu

Název bakalářské práce: **Legendy a pověsti a jejich využití v cestovním ruchu**
Název bakalářské práce AJ: Legends and stories and their use in tourism

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cíle:

Cílem bakalářské práce je zhodnotit potenciál a přínosy využití legend a pověstí v cestovním ruchu. Záměru se autorka bude snažit dosáhnout empirickým šetřením a využitím odborné literatury i dalších relevantních zdrojů.

Osnova:

1. Úvod
2. Cíl práce a metodika zpracování
3. Teoretická východiska
  - 3.1 Význam legend a pověstí v cestovním ruchu
  - 3.2. Konvenční využití legend a pověstí v CR
  - 3.3. Neobvyklé využití legend a pověstí v CR
4. Empirická část
  - 4.1. Základní výzkumné otázky
  - 4.2 Sběr informací a průběh šetření
  - 4.3 Výsledky šetření
5. Shrnutí výsledků
6. Závěr a doporučení
7. Seznam zdrojů
8. Přílohy

BENEŠ, Bohuslav | Česká lidová slovesnost : výbor pro současného čtenáře. 1. vyd. Praha : Odeon, 1990. 363 s. ISBN 80-207-0181-8.

URÁNEK, Roman | Brněnské strašidelnosti: tajemná místa města Brna. Brno: Vakát, 2011. 217s. ISBN 978-80-87317-10-5.

KILIANOVÁ, Eva – SIROVÁTKA, Oldřich. Na Veveří devět vějí: pověsti z Brněnska. Brno: Krajské nakladatelství, 1962. 112 s.

LUFFER, Jan | Katalog českých démonologických pověstí. Praha: Academia, 2014. 238 s. ISBN 978-80-200-2383-4.

PÁSKOVÁ, Martina | Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu. 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009. 298 s. ISBN 978-80-7435-006-1.

Dle studentkou provedených rešerší.

Garantující pracoviště: Katedra rekreologie a cestovního ruchu,
Fakulta informatiky a managementu

Vedoucí práce: Mgr. Michal Trousil, Ph.D.

Oponent: Mgr. Petr Hruša, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 16.3.2015